

СПРАВОЧНИК
НА
КАНДИДАТ-СТУДЕНТА

**Участвайте в европейската програма за мобилност на студенти Еразъм +!
Придобийте опит в европейски университет или фирма като част от обучението Ви
в Русенския университет „Ангел Кънчев”!**

Уважаеми кандидат-студенти,

Русенският университет „Ангел Кънчев” е един от първите български университети, които се включват в европейската обменна програма за студенти Еразъм. Програмата стартира през 1987 г. в няколко европейски страни, а към настоящия момент, освен всички държави-членки на Европейския съюз, Исландия, Лихтенщайн, Норвегия, Македония, Сърбия и Турция, тя е отворена и за партньори от целия свят.

Програмата Ви предоставя изключителната възможност да станете част от европейското образователно пространство, като се обучавате от 2 до 12 месеца в университет-партньор на Русенския университет от изброените държави или проведете стаж във фирма-партньор на университета.

Условието да се включите е да сте поне във втори курс (кандидатстването към офис Еразъм може да стане и по време на летен семестър на първи курс), да имате успех от следването най-малко 4,00 и да владеете език, на който може да проведете обучението или практиката (най-често английски). Нивото на владееене на езика се проверява чрез тест с три компонента – четене с разбиране, писане и разговор. Признават се международни сертификати за владееене на език.

Програмата предоставя диференцирана по групи държави месечна финансова помощ в размер, достатъчен да покрие всички разходи на студента.

Кампаниите за набиране на заявки за участие, както и изпитът по език, се провеждат два пъти годишно – през март и през октомври. Списък на чуждестранните партньори на Русенския университет можете да намерите на страницата на програмата в сайта на университета - <http://erasmus.uni-ruse.bg>, както и на информационното табло пред каб. 1.313.1 в Ректората.

Обучението в чуждестранния университет се признава в Русенския университет, а опитът, придобит по програмата, е безценен за личното и професионалното Ви развитие и осигурява конкурентни предимства и перспективи за професионална реализация.

За контакт:

Милена Богданова, главен експерт по програма Еразъм, каб. 1.313.1

СЪДЪРЖАНИЕ

А. ОБЩИ СВЕДЕНИЯ	4
• Запознайте се с Русенския университет "Ангел Кънчев".....	7
• Структура на Русенския университет.....	8
• Организация на учебния процес.....	9
• Акредитирани професионални направления и специалности в Русенския университет.....	10
• Важна информация.....	11
Б. СПЕЦИАЛНОСТИ И ПРОФЕСИОНАЛНА РЕАЛИЗАЦИЯ	13
• Аграрно-индустриален факултет.....	13
• Машинно-технологичен факултет.....	15
• Факултет Електротехника, електроника и автоматика.....	17
• Транспортен факултет.....	20
• Факултет Бизнес и мениджмънт.....	21
• Факултет Природни науки и образование.....	23
• Юридически факултет.....	26
• Факултет Обществено здраве и здравни грижи.....	27
• Филиал на Русенския университет - Силистра.....	30
• Филиал на Русенския университет - Разград.....	32
• Филиал на Русенския университет - Видин.....	33
В. ПРАВИЛА ЗА ПРИЕМАНЕ НА СТУДЕНТИ	35
I. Общи положения.....	34
II. Условия за кандидатстване.....	34
III. Документи за кандидатстване.....	36
IV. Провеждане на изпитите.....	37
V. Проверка и оценка на писмените работи.....	37
VI. Образуване на състезателния бал.....	38
VII. Предварително класиране и записване на кандидат-студенти.....	40
VIII. Класиране на кандидат-студентите.....	40
IX. Записване на новоприетите студенти.....	42
X. Обучение на български граждани в чужбина.....	42
XI. Обучение на чуждестранни граждани в Русенския университет.....	43
Допълнителни разпоредби.....	44
Г. ПРОГРАМИ ЗА КОНКУРСНИТЕ ИЗПИТИ	45
Рисуване.....	45
Моделиране.....	45
Чужд език (английски).....	45
Оценка на двигателната култура.....	46
Кандидатстудентски изпити с обща и специална част.....	48
Обща част – български език и езикова култура.....	48
Специални части:	
• български език.....	49
• история на България.....	50
• общотехническа подготовка.....	51
• математика.....	54
• икономическа география на България.....	55
• биология.....	56
• химия.....	57
• информатика и информационни технологии.....	59
Д. ПРИЛОЖЕНИЯ	61
№ 1. График за провеждане на кандидатстудентски изпити.....	61
№ 2. Съответствие между държавните зрелостни изпити и конкурсните изпити в РУ.....	61
№ 3. Образуване на бала за специалности от технически и аграрни науки.....	62
№ 4. Образуване на бала за нетехнически специалности.....	63
№ 5. Образуване на бала за специалности от професионални направления обществено здраве и здравни грижи.....	64

ИНФОРМАЦИЯ ЗА КАНДИДАТ-СТУДЕНТИ:

Русенски университет „Ангел Кънчев”

082 888 247; 082 841 624; 0887 592 349

АДРЕС: 7017 Русе, ул. Студентска № 8, корпус 1, ет. 2, ст. 1. 322.3
сектор ПРИЕМ НА НОВИ СТУДЕНТИ,

e-mail: admission@uni-ruse.bg

Интернет сайт: <http://www.uni-ruse.bg>

Прием 2025: <http://uni-ruse.bg/admission>

7500 Силистра, Филиал на РУ: 086 821 680, 086 822 130, 0884 027 460;

7200 Разград, Филиал на РУ: 084 266 075, 084 266 032; 0884 803 829;

3700 Видин, Филиал на РУ: 094 923 030, 0884 909 446, 0887 866 571.

За цялата страна
в бюрата на Центъра за кандидатстудентска подготовка
и информация (ЦКПИ)

Национален телефон:

☎ 0879 120 471

e-mail:

ckpi@abv.bg

Интернет сайт:

www.ckpi-bg.com

ВНИМАНИЕ !

При подаване на кандидатстудентските си документите **непременно впишете номера на мобилния си телефон и e-mail адреса си**, за да получавате след всяко изменение на Вашите резултати от кандидатстудентски изпити и класирания **автоматични SMS и e-mail съобщения!**

Копирането и разпространението на този справочник или на части от него без разрешението на Русенския университет е забранено !

КОНТАКТИ

Ректор:	проф. д-р Генчо Стойков Попов	тел. 082 888 465
Зам.-ректор по учебната работа:	проф. д-р Теодор Божидаров Илиев	тел. 082 888 457
Зам.-ректор по научно-изследователската дейност:	доц. д-р Десислава Стоянова Атанасова	тел. 082 888 249
Зам.-ректор по международно сътрудничество:	доц. д-р Галина Иванова Иванова	тел. 082 888 255

сектор ПРИЕМ НА НОВИ СТУДЕНТИ		
Ръководител доц. д-р Юлиан Ангелов	Корпус 1, ет. 2, ст. 1.322.3	тел. 082 888 247
Координатор доц. д-р Вярка Ронкова	Корпус 1, ет. 2, ст. 1.322.3	тел. 082 888 247
Координатор доц. д-р Борис Костов	Корпус 1, ет. 2, ст. 1.322.3	тел. 082 888 247
гл. инспектор Йорданка Белоева ст. инспектор Ивелина Георгиева	Корпус 1, ет. 2, ст. 1.322.3	тел. 082 841 624 082 888 247

№	Факултет	Декан	Факултетна канцелария		
			Инспектори	Адрес	телефон
1	Аграрно-индустриален	доц. д-р Калоян Стоянов	Ренета Димитрова	Корпус 1, ет. 2, ст.1.315.1	(082) 888-236
2	Машинно-технологичен	доц. д-р Димитър Димитров	Теодора Ангелова	Корпус 1, ет.2, ст. 1.315	(082) 888-238
3	Електротехника, електроника и автоматика	доц. д-р Вяра Русева	Миглена Дечева	Корпус 1, ет.2, ст. 1.319.1	(082) 888-463
4	Транспортен	доц. д-р Димитър Грозев	Камелия Добрева	Корпус 1, ет. 2, ст.1.315	(082) 888-722
5	Бизнес и мениджмънт	проф. дн. Милена Кирова	Миглена Йорданова	Корпус 1, ет. 2, ст.1.340	(082) 888-737
6	Природни науки и образование	проф. д-р Велизар Павлов	Марияна Чолакова	Корпус 1, ет. 2, ст.1.342.2	(082) 888-497
7	Юридически	доц. д-р Кремена Раянова	Росица Иванова	корпус 1, ет. 2, ст. 340.1	(082) 888-760
8	Обществено здраве и здравни грижи	проф. дн. Николай Събев	Марияна Иванова	Корпус 1 ет. 2, ст. 1.342.1	(082) 888-408
9	Филиал на Русенски университет в гр. Силистра	доц. д-р Румяна Лебедова	Светла Димова	корпус I, ет. 2 Ф-л Силистра	(086) 821-680 (086) 821-521
10	Филиал на Русенски университет в гр. Разград	проф. дн. Станка Дамянова	Румяна Енчева	корпус I, ет. 2 Ф-л Разград	(084) 266-067 (084) 266-075
11	Филиал на Русенски университет в гр. Видин	проф. д-р Ивайло Стоянов	Ваня Велкова	корпус I Ф-л Видин	0887 866 571

ЗА ЗАВЪРШИЛИТЕ СРЕДНО ОБРАЗОВАНИЕ,

кандидатстудентски документи ще се приемат:

- в Русенския университет и неговите филиали в Разград, Силистра и Видин от 25 ноември 2024 г.;
 - в бюрата на ЦКПИ в цялата страна (без градовете Русе, Разград, Силистра и Видин) от 25 ноември 2024 г. до 3 юли 2025 г.;
- www.ckpi-bg.com

Онлайн подаване на кандидатстудентски документи:

25 ноември 2024г. до 3 юли 2025 г.

Интернет страница за онлайн кандидатстване: <https://online.uni-ruse.bg> или <http://www.uni-ruse.bg>.

Подаването на документи, с които се прави **заявка за участие в даден изпит**, става **до два работни дни преди датата на съответния изпит.**

Класиране	Обявяване на резултатите до	Записване
Първо класиране	8 юли 2025г.	от 10 ч. на 8 юли до 16 ч. на 11 юли 2025г.
Второ класиране	14 юли 2025г.	от 9 ч. на 14 юли до 16 ч. на 18 юли 2025г.

Забележка: Незаетите след второто класиране места се попълват чрез следващи класирания по график и правила, утвърдени допълнително от Ректора.

Кандидат-студентите

са длъжни да се информират на място, по телефона или по интернет за резултатите от конкурсните изпити и класирането.

При неспазване на сроковете за подаване на документи или за записване Русенският университет не носи отговорност.

**Записването става с диплома за завършено средно образование - оригинал.
Записалите се вече не са кандидат-студенти, а студенти.
ВНЕСЕНИ ТАКСИ НЕ СЕ ВРЪЩАТ.**

Преместването в друго висше училище, факултет, специалност или друга форма на обучение може да стане **след успешното приключване на първата учебна година.**

Условията и редът за това са определени в Правилника за дейността на Русенския университет и Вътрешните правила за учебната дейност.

Студентите имат право да се обучават на държавна издръжка само в една бакалавърска специалност.

Напускането на университета по собствено желание може да стане след приключване на първия учебен семестър.

**ЗАПОЗНАЙТЕ СЕ С
РУСЕНСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ "АНГЕЛ КЪНЧЕВ"**

Русенският университет "Ангел Кънчев" е учебен и научен център, в който се подготвят специалисти с висше образование по широк спектър инженерни, икономически, управленски и хуманитарни специалности, провеждат се фундаментални и приложни научни изследвания и се реализират всички форми на следдипломна квалификация. Учебните планове и програми са разработени съвместно с водещи чуждестранни университети и бизнес партньори и дават на завършващите широки перспективи за реализация в различни професионални сфери в страната и чужбина.

За рождена дата на университета се счита 12 ноември 1945 г., когато в гр. Русе се създава Висше техническо училище. В процеса на развитието си и особено през последните 26 години, Русенският университет съществено промени своя профил. Днес в него се обучават над 8 000 студенти по над 50 специалности за ОКС бакалавър, над 80 магистърски програми от над 23 професионални направления в 7 от общо 9 области на висшето образование. Акредитираните програми за придобиване на ОНС „доктор“ са 43 в които се обучават над 200 докторанти и над 1 400 специализанти. Обучението се провежда от висококвалифицирани преподаватели с богат практически опит. Научно-преподавателският състав на университета включва над 400 преподаватели, от които близо 200 хабилитирани (професори и доценти). В учебния процес участват и много водещи в своята област наши и чужди специалисти.

Общата разгърната застроена площ на РУ "Ангел Кънчев" възлиза на **67 490 кв.м.**, от които над 13 000 кв.м. в новопостроения и въведен в експлоатация през 2010 г. учебен корпус 2. През 2013 г. бе открит нов уникален многофункционален комплекс **„Канев център“** за университетски и публични събития, с най-голямата комплексна зала (800 места) и други конферентни и заседателни зали. Голяма част от модерната учебна база и съвременно оборудваните изследователски лаборатории са изградени с финансиране по международни проекти и със съдействието на водещи наши и чуждестранни фирми.

Русенският университет предоставя на студентите си над 2 100 места в 6 студентски общежития и студентски стол, които са в непосредствена близост до учебните корпуси. За студентите и преподавателите е изградена богата материална база за спорт, туризъм и художествено-творческа дейност.

Университетът има изнесени филиали в градовете Силистра, Разград и Видин. Във филиалите в Силистра и Видин се извършва обучение по педагогически и инженерни специалности, а във филиала в Разград - по специалности с биологична и химична насоченост.

Русенският университет има солиден международен авторитет и е развил широка мрежа от партньорства в областта на образованието и изследванията с престижни университети от Европа, САЩ, Япония, Русия и много други. Университетът е член на авторитетни международни организации като **Европейска университетска асоциация, Дунавска конференция на ректорите** и др. Чрез многобройните проекти с европейско финансиране, по които се работи в университета, се създават отлични възможности за мобилност и квалификация на студенти и преподаватели.

ПРЕЗ 2018 Г. РУСЕНСКИЯТ УНИВЕРСИТЕТ ПОЛУЧИ ЧЕТВЪРТА ИНСТИТУЦИОНАЛНА АКРЕДИТАЦИЯ ОТ НАЦИОНАЛНАТА АГЕНЦИЯ ПО ОЦЕНЯВАНЕ И АКРЕДИТАЦИЯ С МНОГО ДОБРА ОЦЕНКА 9,44 ПО 10 СТЕПЕННАТА СКАЛА. ТОВА НАРЕЖДА РУСЕНСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ СРЕД ВОДЕЩИТЕ В СТРАНАТА И МУ ДАВА ПРАВО ДА ПРОВЕЖДА ОБУЧЕНИЕ ПО ВСИЧКИ ПРЕДЛАГАНИ В УНИВЕРСИТЕТА СПЕЦИАЛНОСТИ.

СТРУКТУРА НА РУСЕНСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ

Русенският университет "Ангел Кънчев" е автономно държавно висше училище, което се издържа със субсидии от държавата и със собствени приходи от учебна, научноизследователска и консултантска дейност.

Висш орган на самоуправление на университета е Общото събрание, в което студентите са представени от Студентския съвет. Общото събрание на университета избира Академичен съвет и Ректор.

Обучението и основната част от научноизследователската работа се извършва от катедри, създадени по основни научни области и специалности. Катедрите са разпределени по факултети и филиали. Специалностите, по които се провежда обучение в университета, също са разпределени по факултети и филиали.

Факултетите се управляват от Общи събрания, които избират Факултетни съвети и Декани. Филиалите се ръководят от Директор. Студентите се записват и се обслужват от съответната факултетна канцелария (канцелария на филиала).

В структурата на Русенския университет са включени осем факултета и три филиала:

Аграрно-индустриален факултет (АИФ)

Машинно-технологичен факултет (МТФ)

Факултет Електротехника, електроника и автоматика (ФЕЕА)

Транспортен факултет (ТФ)

Факултет Бизнес и мениджмънт (ФБМ)

Факултет Природни науки и образование (ФПНО)

Юридически факултет (ЮФ)

Факултет Обществено здраве и здравни грижи (ФОЗЗГ)

Филиал на Русенския университет - гр.Силистра (ФС)

Филиал на Русенския университет - гр.Разград (ФР)

Филиал на Русенския университет - гр. Видин (ФВ)

Обучението в университета се обслужва от следните основни дирекции и центрове:

Учебен сектор

Сектор Прием на нови студенти

Дирекция Качество на образованието

Дирекция Чуждестранни студенти

Дирекция Международно сътрудничество

Университетска библиотека с филиали

Център за информационно и компютърно обслужване

Център за продължаващо обучение

Център за дистанционно обучение

Център за кариерно развитие

Българо-румънски интеруниверситетски Европа център (БРИЕ) и др.

ОРГАНИЗАЦИЯ НА УЧЕБНИЯ ПРОЦЕС

В основата на обучението са положени класическите академични форми - лекции, семинарни, лабораторни и практически упражнения и индивидуални активни форми на самоподготовка. Целите на обучението по всяка специалност произтичат от квалификационната характеристика на специалността. Учебното съдържание се излага в учебни дисциплини, логическата последователност на които е описана в учебните планове. Учебните програми за всяка дисциплина описват детайлно съдържанието на дисциплината и технологията на обучението. Практическата подготовка се осигурява от учебни, клинични, производствени и преддипломни практики и стажове.

Учебните планове за всички форми на обучение /редовна, задочна и дистанционна/ съдържат едни и същи учебни дисциплини с еднакви учебни програми. Различия има само в организацията и технологията на учебния процес и разположението му във времето. Основните параметри на учебния процес за всяка учебна година се фиксират в Графика на учебния процес.

Учебната година е разделена на два семестъра. След всеки от семестрите е предвидена изпитна сесия за окончателна проверка на усвоените знания и умения. По време на семестъра се провежда текущ контрол. Учебните занятия във всеки семестър се провеждат по седмичен или семестриален разпис на занятията.

В зависимост от специалността, продължителността на обучението и придобитите знания, умения и квалификация, на завършващите се осигурява държавно призната диплома за образователно-квалификационните степени:

- "бакалавър" - след 8 семестъра обучение във факултетите и филиалите;
- "магистър" - след 2, 3 или 4 семестъра допълнително обучение за притежаващите степеня "бакалавър" (или 10 семестъра обучение след средно образование за специалността Право).

Законът за висшето образование гарантира на всеки студент, според желанието и възможностите му, правото да се обучава за получаване на дефинираните в Закона образователно-квалификационни степени.

Обучението за степеня бакалавър се води по 50 специалности в различни професионални направления и осигурява широка фундаментална подготовка с подчертано приложна насоченост за гарантиране на успешна реализация на дипломираните се бакалаври. Обучението за степеня магистър осигурява по-задълбочена теоретична подготовка и конкретна специализация в по-тясно направление за нуждите на внедрителската, развойната и изследователската дейност в специализирани звена.

За студентите с повишени интереси и възможности са създадени условия да получат допълнителни знания и квалификация чрез свободно избираеми учебни дисциплини и курсове. Особено разширени са възможностите за изучаване на чужди езици по избор. Допълнителна квалификация може да се получи с включване в Центъра за продължаващо обучение.

РУСЕНСКИЯТ УНИВЕРСИТЕТ

Професионални направления и специалности в Русенски университет

Обл на висше образование	Професионални направления	№	Специалности	Форма на обучение
Педагогически науки	1.2. Педагогика	1	Начална училищна педагогика и чужд език (английски)	редовна
		2	Предучилищна и начална училищна педагогика (Русе и Видин)	редовна, задочна
		3	Социална педагогика	редовна, задочна
	1.3. Педагогика на обучението по ...	4	Български език и история (Русе и Видин)	редовна
		5	Педагогика на обучението по математика и информатика	редовна
		6	Педагогика на обучението по български език и чужд език (английски или румънски)	редовна
		7	Педагогика на обучението по физика и информатика	редовна
Социални, стопански и правни науки	3.4. Социални дейности	8	Социални дейности	редовна, задочна
	3.6. Право	9	Право	редовна, задочна
	3.7. Администрация и управление	10	Бизнес мениджмънт	редовна, дистанц.
		11	Публична администрация	задочна
	12	Дигитален мениджмънт и иновации	дистанционна	
3.8. Икономика	13	Икономика	редовна, дистанц.	
Природни науки	4.5. Математика	14	Финансова математика	редовна
	4.6. Информатика и компютърни науки	15	Компютърни науки (Русе и Видин)	редовна, задочна
		16	Софтуерно инженерство	редовна
Технически науки	5.1. Машинно инженерство	17	Земеделска техника и технологии (Русе и Видин)	редовна, задочна
		18	Мениджмънт и сервиз на техниката	редовна, дистанц.
		19	Климатизация, хидравлика и газификация	редовна, задочна
		20	Машинно инженерство	редовна, задочна
	5.2. Електротехника, електроника и автоматика	21	Електроенергетика и електрообзавеждане	редовна, задочна
		22	Компютърно управление и автоматизация	редовна, задочна
		23	Електроника (Русе и Видин)	редовна, задочна
		24	Електроинженерство	редовна, задочна
	5.3. Комуникационна и компютърна техника	25	Компютърни системи и технологии	редовна, задочна
		26	Интернет и мобилни комуникации	редовна, задочна
	5.5. Транспорт, корабоплаване и авиация	27	Автомобилно инженерство	редовна
		28	Транспортна техника и технологии	редовна, задочна
		29	Технология и управление на транспорта (Русе и Видин)	редовна, задочна
	5.6. Материали и материалознание	30	Материалознание и технологии	редовна, задочна
	5.7. Архитектура, строителство и геодезия	31	Строително инженерство	редовна
	5.10. Химични технологии	32	Химични технологии	редовна
	5.11. Биотехнологии	33	Биотехнологии	редовна
	5.12. Хранителни технологии	34	Технология на храните	редовна
	5.13. Общо инженерство	35	Дизайн	редовна
36		Аграрно инженерство	редовна, задочна	
37		Екология и техника за опазване на околната среда	редовна, задочна	
38		Индустриално инженерство	редовна, задочна	
39		Индустриален мениджмънт (Русе и Видин)	редовна, задочна	
Аграрни науки	6.1. Растениевъдство	40	Растениевъдство	редовна, задочна
Здравеопазване и спорт	7.4. Обществено здраве	41	Кинезитерапия	редовна
		42	Ерготерапия	редовна
	7.5. Здравни грижи	43	Медицинска сестра	редовна
		44	Акушерка	редовна
		45	Лекарски асистент	редовна
Сигурност и отбрана	9.1. Национална сигурност	46	Противодействие на престъпността и опазване на обществения ред	редовна, задочна

Забележки към таблицата със специалностите:

1. Специалностите обявени за прием във Филиал Видин са само в редовна форма на обучение;
2. До издаването на този справочник договарянето с **Министерството на образованието и науката** не е приключило. **В списъка на специалностите и формите на обучение са възможни промени.**

ВАЖНА ИНФОРМАЦИЯ

За кандидатстване в Русенския университет е въведен кандидатстудентски изпит във вид на тест от две части – обща част и специална част. Общата част обхваща 20 въпроса (с коефициент 1) по *български език и езикова култура*. Специалната част обхваща 40 въпроса (с коефициент 2), които са в следните области по избор: *български език, история на България, общотехническа подготовка, математика, биология, химия, икономическа география на България и информатика и информационни технологии*.

Предварителни изпити за кандидат-студенти в Русенския университет

Русенският университет организира предварителни изпити за своите кандидат-студенти. Резултатите от тези изпити се съхраняват и след подаване документи за кандидатстване, могат да бъдат използвани при балообразуването като резултати от редовните кандидатстудентски изпити.

Всеки кандидат-студент има право да се яви на един и същ конкурсен изпит на всички обявени за него дати в предварителната изпитна сесия. Той може да се яви на същия изпит и в редовната изпитна сесия.

Предварителни писмени изпити ще се провеждат в *Русе, Силистра, Разград и Видин*. Графикът за провеждането им по дати и градове е даден в ПРИЛОЖЕНИЕ №1 на кандидатстудентския справочник.

Съдържанието на тестовете, начинът на провеждане и оценяване на предварителните изпити съответства напълно на описаното в този справочник.

При явяване на изпити кандидатите заплащат такса в размер на 60 лв. за един изпит.

Желаещите да се явят на предварителни изпити заявяват желанието си за участие в даден изпит до два работни дни преди датата на съответния изпит. Изключение има в случаите, когато е посочена конкретна дата.

ЗАЯВКИТЕ ЗА УЧАСТИЕ В ПРЕДВАРИТЕЛНИ ИЗПИТИ ЩЕ СЕ ПРИЕМАТ:

- **в Русенския университет и неговите филиали в градовете Разград, Силистра и Видин - от 25 ноември 2024г. до 8 май 2025 г.;**
- **в бюрата на ЦКПИ (www.ckpi-bg.com) в цялата страна (без градовете Русе, Разград, Силистра и Видин) - от 25 ноември 2024г. до 8 май 2025 г.;**
- **Онлайн: <https://online.uni-ruse.bg> или <http://www.uni-ruse.bg>. от 25 ноември 2024г. до 8 май 2025 г.;**

При явяване на изпит е необходимо да се носят лична карта и квитанция за платена такса

ВАЖНА ИНФОРМАЦИЯ

Оценката от държавен зрелостен изпит, положен след 01.01.2008 г., се признава за оценка от **съответстващ** конкурсен изпит, съгласно **Приложение № 2**.

Ако кандидатът се яви и на конкурсен изпит, при образуването на състезателния му бал **се зачита по-високата оценка**.

Признаването на оценките от държавните зрелостни изпити за оценки от съответстващ конкурсен изпит

не се отнася за кандидатстващите за специалностите **Медицинска сестра, Акушерка и Лекарски асистент**.

За тези специалности задължително се полагат кандидатстудентски изпити в годината на кандидатстване и при балообразуването **се отчитат само оценките от приемните изпити, а не оценките от държавните зрелостни изпити**.

За специалностите **Кинезитерапия, Ерготерапия, Медицинска сестра, Лекарски асистент и Акушерка** изборност на конкурсните изпити няма.

За всички останали специалности кандидатите могат да избират измежду два или повече алтернативни изпита. Предпочитанията се заявяват при подаване на документите.

Когато кандидатът се е явил на повече от един изпит (може и на всички), при формирането на бала **се зачита най-високата оценка**.

Резултати от изпити, положени в други акредитирани висши училища, се признават при всички класирания

Удостоверенията за резултатите трябва да бъдат представени до един работен ден преди датата, определена за обявяване на класирането.

Размерът на внасяната за участие в конкурса такса се определя от Министерския съвет и зависи от броя на изпитите, които кандидатът заявява при подаване на документите. Евентуално невявяване на изпит не е основание да се иска връщане на част от внесената такса.

СПЕЦИАЛНОСТИ И ПРОФЕСИОНАЛНА РЕАЛИЗАЦИЯ**АГРАРНО-ИНДУСТРИАЛЕН ФАКУЛТЕТ****Професионално направление 5.1. Машинно инженерство**Специалност ЗЕМЕДЕЛСКА ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИИ - в редовна и задочна форма на обучение

Специалността е предназначена за подготовка на инженерни специалисти по техническото осигуряване на земеделското производство. Основни насоки на специализиране при обучението и основни области за професионална реализация са:

- проектиране, конструиране и изпитване на земеделски машини и съоръжения;
- проектиране и извършване на техническа, технологическа и организационна подготовка на производството на земеделска и животновъдна продукция, ремонт и поддържане на земеделска техника;
- мениджмънт на сервизната дейност, проектиране на технологии и екипировка за ремонт и поддържане на машини и съоръжения, организация и управление на ремонтнообслужващи предприятия;
- проектиране и прилагане на технологии за производство на земеделска продукция, организиране на производството, първична преработка и съхраняване, окачествяване и реализация на продукцията.

Завършилите специалността получават професионална квалификация „машинен инженер“.

Кандидатства се с: 1) оценка от държавен зрелостен изпит **или** един избираем изпит по: *математика, български език, ИИТ или ОТП*; 2) оценка от дипломата по *математика*; 3) оценка от дипломата по *български език*.

Специалност МЕНИДЖМЪНТ И СЕРВИЗ НА ТЕХНИКАТА - в редовна и дистанционна форма на обучение

Специалността подготвя кадри в областта на диагностиката и поддържането на надежностните показатели на автотранспортна и земеделска техника, машини и съоръжения в различните отрасли на промишлеността (аграрно-индустриална, транспортна, преработвателна, енергетична и др.). Студентите придобиват знания за разработване и прилагане на технологии за диагностика (локализиране на откази и тяхното отстраняване, поставяне на диагнози и определяне на остатъчния ресурс на машините) и ресурсовъзстановяване. Те получават и знания в областта на мениджмънта на сервизната дейност (планиране, организиране, управление и контрол на бизнеса и на неговите ресурси в ремонтнообслужващи фирми, сервизи и технически дилъри), по технико-икономически и маркетингови проучвания за поддържане и ремонт на техниката и по информационни технологии в бизнеса.

Завършилите специалността получават професионална квалификация „машинен инженер“ и могат да ръководят фирми, сервизи и отдели, свързани с поддържане, диагностика и ремонт на автотранспортна и земеделска техника, машини и съоръжения, ремонтно-дилърски предприятия, аграрно-индустриални дилъри, контролно-технически центрове и научноизследователски организации.

Кандидатства се с: 1) оценка от държавен зрелостен изпит **или** един избираем изпит по: *математика, български език, ИИТ или ОТП*; 2) оценка от дипломата по *математика*; 3) оценка от дипломата по *български език*.

Специалност КЛИМАТИЗАЦИЯ, ХИДРАВЛИКА И ГАЗИФИКАЦИЯ - в редовна и задочна форма на обучение

Актуална и конкурентноспособна специалност от професионалното направление Машинно инженерство. Студентите получават широкопрофилна инженерна подготовка, която формира съвременен машинен инженер, който може да се справи успешно с множество общотехнически и общоинженерни проблеми. Това е предпоставка завършилите специалността да намират успешна реализация практически във всички сфери на стопанската дейност: енергетика, транспорт, машиностроене, водоснабдяване, пречистване на води и въздух, минна промишленост, металургия и др. Специализираната подготовка е насочена към овладяване на основни знания и умения за

компетентно решаване на приложни задачи в областта на климатизацията, газоснабдяването и машиностроителната хидравлика. Тази подготовка се извършва в съвременни учебни лаборатории, които в по-голямата си част са обзаведени от водещи в отрасъла фирми – ERATO, RIELO и др.

Кандидатства се с: 1) оценка от държавен зрелостен изпит **или** един избираем изпит по: *математика, български език, ИИТ или ОТП*; 2) оценка от дипломата по *математика*; 3) оценка от дипломата по *български език*.

Професионално направление 5.13. Общо инженерство

Специалност АГРАРНО ИНЖЕНЕРСТВО - в редовна и задочна форма на обучение

Обучението осигурява придобиването на задълбочени и специализирани знания по растениевъдство, животновъдство и механизация на земеделието. Завършилите придобиват квалификацията „аграрен инженер“ и са подготвени да прилагат съвременни технологии за производство в растениевъдството и животновъдството, както и за обработка и съхранение на земеделска продукция; да управляват различни по мащаби и характер на производството единици в земеделието; да извършват оценка и избор на земеделска техника и технологии, да извършват анализи, прогнози, маркетинг; да изпълняват контролни функции и научно-консултативно обслужване на производството, да дават експертни оценки.

Кандидатства се с: 1) оценка от държавен зрелостен изпит **или** един избираем изпит по: *математика, български език, ИИТ или ОТП*; 2) оценка от дипломата по *математика*; 3) оценка от дипломата по *български език*.

Специалност ДИЗАЙН - в редовна форма на обучение

Обучението осигурява задълбочена подготовка на специалисти дизайнери с широкопрофилни знания и умения за дизайн индустрията и развива в студентите способности да решават разнообразни иновативни дизайнерски задачи (художествени, ергономични, технически).

Изучаваните дисциплини са насочени към основните направления на дизайна - графичен дизайн, уеб-дизайн, промишлен, интериорен, комуникационен, рекламен дизайн и др. Широко е застъпено и обучението по използване на специализиран софтуер Corel Draw, Photoshop, Solid Works, 3D Studio Max, Adobe Premiere и др.

Студентите се подготвят да работят напълно самостоятелно или в екип, като лидери при проектирането, реализацията и мениджмънта в областта на дизайна и другите креативни индустрии. За обслужване на специфичните учебни и организационни потребности катедра *Промислен дизайн* разполага със самостоятелна и много добре обособена и организирана учебна база. Студентите имат възможност да развиват и усъвършенстват допълнително уменията си във всички направления на дизайна в създадените специализирани студия към катедрата (CAD студио, CAM студио, Фото-видео студио и Студио за графичен дизайн и реклама).

Завършилите специалността получават квалификацията „инженер-дизайнер“.

За повече информация на уеб сайта на специалността: <http://design.uni-ruse.bg>

Кандидатства се с: 1) оценки от **кандидатстудентски изпити** по рисуване и моделиране **или** оценки от **конкурсна разработка** по рисуване и моделиране, **или** оценки от **матура** (ДЗИ), които се приравняват на изпити по рисуване и моделиране, за завършилите в специализирани училища специалности с квалификация „Дизайнер“ или „Дизайнер по“, извлечени от „Свидетелство за професионална квалификация“. 2) оценка от дипломата по математика; 3) оценка от дипломата по български език.

Специалност ЕКОЛОГИЯ И ТЕХНИКА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА - в редовна и задочна форма на обучение

Обучението осигурява необходимата подготовка за технически, технологични, организационни и управленски дейности в опазване на околната среда. За да се познаят природните обекти и явления се изучават екология, биология, химия, физика, математика и информатика. Специализиращи знания и умения се придобиват чрез обучение по дисциплини като Пречистване на отпадъчните води и отпадъчните газове, Управление на отпадъците, Опазване от шум и вибрации, Защита от лъчения, Екологичен мониторинг, Екологичен мениджмънт и експертиза, Теория на риска и безопасността, Екологично опасни производства, Мениджмънт на екологични

проекти, Екологична политика, законодателство и норми. Придобитата квалификация може да се развива чрез магистърски и докторантски програми.

Кандидатства се с: 1) оценка от държавен зрелостен изпит или един избираем изпит по: *математика, български език, биология, химия, ИИТ или ОТП*; 2) оценка от дипломата по *български език*.

Професионално направление 6.1. Растениевъдство

Специалност РАСТЕНИЕВЪДСТВО - в редовна и задочна форма на обучение

Завършилите специалността придобиват професионална квалификация „агроном“ и се специализират в едно от избраните направления на растениевъдството като зърнено-житни, зърнено-бобови, фуражни, зеленчукови, технически, лечебни, специфични и етерично-маслени култури и трайни насаждения. Иновационен момент е включеното в шести семестър практическо обучение в избраното широкопрофилно направление. Студентите изучават задълбочено избраното по област на интереси направление, участват в лабораторни и практически изследвания и разработват индивидуален или групов интегриран курсов проект. Обучението се провежда в опитните полета, лабораториите и експерименталните бази на научни институти и опитни станции. Възможност за продължаване на обучението в магистърски програми по биологично земеделие, обработка и съхранение на растителна продукция и други. Завършилите специалността бързо се интегрират в условията на земеделието в нашата страна, които се характеризират с динамика, разнообразие на форми и мащаби на производство.

Кандидатства се с: 1) оценка от държавен зрелостен изпит или един избираем изпит по: *математика, български език, биология, химия, ИИТ или ОТП*; 2) оценка от дипломата по *български език*.

МАШИНОТЕХНОЛОГИЧЕН ФАКУЛТЕТ

Професионално направление 5.1. Машинно инженерство

Специалност МАШИНО ИНЖЕНЕРСТВО - в редовна и задочна форма на обучение

Универсална и утвърдена специалност в професионалната област „Технически науки“.

Специалността „Машинно инженерство“ осигурява широка фундаментална подготовка, която позволява прилагането на инженерните принципи при проектиране, анализ, производство, управление и експлоатация на машини и техники за производство. Завършилите тази специалност могат да работят и да доразвият професионалните си умения в сферата на машиностроенето, транспортната, строителната, военната, миннодобивната, хранителната и други промишлености, използващи механични системи.

Широко застъпени са съвременните компютърни технологии, обхващащи всички сфери на инженерната дейност (конструиране, симулиране, прототипиране, дизайн на процесите и управление на производството), програмното осигуряване и дигиталните средства за управление на техниката и процесите и тяхната автоматизация и роботизация. Теоретичната подготовка се затвърждава със самостоятелни проекти, лабораторни и практически упражнения, както и производствени практики, които с подкрепата на индустриалните фирми в региона се провеждат в производствени условия. В обучението е включена и професионално ориентирана чуждоезикова подготовка.

Специалността позволява бърза адаптация към динамично променящите се потребности на пазара и дава възможност за разностранна реализация като членове на конструкторски и технологични екипи, на развойни и внедрителски звена, организатори на производства, ръководители на отдели, собственици на фирми и др.

Завършилите специалността придобиват бакалавърска степен с професионална квалификация „машинен инженер“. Придобитата квалификация може да се допълва и развива в няколко магистърски и докторантски програми.

Кандидатства се с: 1) оценка от държавен зрелостен изпит или един избираем изпит по: *математика, български език, ИИТ или ОТП*; 2) оценка от дипломата по *математика*; 3) оценка от дипломата по *български език*.

Професионално направление 5.6. Материали и материалознание

Специалност МАТЕРИАЛОЗНАНИЕ И ТЕХНОЛОГИИ - в редовна и задочна форма на обучение

Класическа и същевременно модерна специалност в професионално направление „Материали и материалознание“, даваща фундаментална и специализирана подготовка в областта на материалите и технологиите за тяхното получаване и обработване. Учебният процес се провежда в учебно-изследователски лаборатории със съвременна материална база, в някои отношения уникална не само в пределите на страната. Специалността позволява многоцелева реализация и адаптиране към изискванията на пазара на инженерите като експерти по производство, анализ, подбор, оценка и обработване на материалите във фирми, лаборатории и държавни организации. Осигурени са възможности и за засилено езиково и компютърно обучение, както и за свободен избор на специализиращи дисциплини.

Завършилите специалността придобиват бакалавърска степен с професионална квалификация „машинен инженер“. Придобитата квалификация може да се развива чрез магистърски и докторантски програми.

Кандидатства се с: 1) оценка от държавен зрелостен изпит **или** един избираем изпит по: *математика, български език, ИИТ или ОТП*; 2) оценка от дипломата по *математика*; 3) оценка от дипломата по *български език*.

Професионално направление 5.7. Архитектура, строителство и геодезия

Специалност СТРОИТЕЛНО ИНЖЕНЕРСТВО - в редовна форма на обучение

Специалността Строително инженерство е сравнително нова за Русенски университет „Ангел Кънчев“. Тя дава знания и умения на инженера бакалавър помагачи му да изпълнява следните дейности:

- изграждане и ремонт на сгради и съоръжения;
- изграждане и ремонт на пътища, пътни съоръжения и пътна инфраструктура;
- изграждане и ремонт на хидротехнически съоръжения и извършване на земно-изкопни работи;
- внедряване и експлоатация на строителни машини, специализирано технологично оборудване и средства за изпълнение на строителни дейности;
- участие в проектиране и изчисление на строителни конструкции и съоръжения;
- осигуряване качество на изпълнение на строителни обекти чрез измерване и контрол на параметрите на строителната дейност и технологии.

Строителните инженери бакалаври придобиват компетентности: да разчитат строителна техническа документация, да познават и използват техническите средства и машини за извършване на строителни работи, да познават строителните технологии и строителните материали, да организират и ръководят строителни дейности, строителни фирми, проекти за изграждане и инсталиране на оборудване в сгради, инженерни съоръжения и транспортна инфраструктура.

Завършилите специалността придобиват бакалавърска степен с професионална квалификация „строителен инженер“. Придобитата квалификация може да се развива и допълва чрез магистърски и докторантски програми.

Кандидатства се с: 1) оценка от държавен зрелостен изпит **или** един избираем изпит по: *математика, български език, ИИТ или ОТП*; 2) оценка от дипломата по *математика*; 3) оценка от дипломата по *български език*.

Професионално направление 5.13. Общо инженерство

Специалност ИНДУСТРИАЛНО ИНЖЕНЕРСТВО - в редовна и задочна форма на обучение

Специалността е създадена по Европейски проект в сътрудничество с *Нотингам Трент Юнивърсити* - Англия.

Широкопрофилна специалност, даваща на студентите задълбочена фундаментална, общотехническа и специализирана подготовка в областта на общото инженерство с практическа насоченост към индустриалните технологии и машини, проектирането на мехатронни и индустриални производствени системи, автоматизацията, роботизацията и управлението на технологични процеси и производствената техника. Обучението включва и овладяване на специализирани компютърни

продукти, задълбочена чуждоезикова подготовка, контрол и управление на качеството, управление на човешките ресурси в индустриалния сектор.

Тази специалност дава възможности за реализация в много области на съвременната индустрия, като: част от конструкторски и технологични звена; екипи за конструиране на мехатронни системи; поддръжка и диагностика на индустриална техника; отдели за разработване, внедряване и експлоатация на дигитални информационни системи за управление на производството; организатори на производства, доставка и дистрибуция на суровини и изделия.

Допълнителната подготовка в областта на мениджмънта дава възможност за реализация на завършилите специалността и като ръководни кадри, способни да вземат решения и съставят бизнес планове, както и да формират управленски стратегии.

Завършилите специалността придобиват бакалавърска степен с професионална квалификация "индустриален инженер". Придобитата квалификация може да се развива и допълва чрез магистърски и докторантски програми.

Кандидатства се с: 1) оценка от държавен зрелостен изпит или един избираем изпит по: *математика, български език, ИИТ или ОТП*; 2) оценка от дипломата по *математика*; 3) оценка от дипломата по *български език*.

ФАКУЛТЕТ ЕЛЕКТРОТЕХНИКА, ЕЛЕКТРОНИКА И АВТОМАТИКА

Професионално направление 5.2. Електротехника, електроника и автоматика

Специалност ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКА И ЕЛЕКТРООБЗАВЕЖДАНЕ - в редовна и задочна форма на обучение

Студентите придобиват теоретични знания и практически умения, необходими при производството, разпределението и потреблението на електрическата енергия, в областта на енергийния мениджмънт, в използването на електронна и компютърна техника за управление на технологичните процеси. Студентите получават и развиват компетенции по енергийна ефективност и рационално използване на електрическата енергия. Обучението се извършва по учебни планове, близки до използваните във водещи западноевропейски университети.

Завършилите тази специалност придобиват образователно-квалификационната степен "бакалавър" с професионална квалификация „електроинженер”. Те могат да работят в системата на Министерството на енергетиката, Националната електрическа компания, Електроенергийния системен оператор, електрическите централи – ВЕЦ, ТЕЦ, АЕЦ, фотоволтаични и вятърни паркове, електроразпределителните и електропреносните дружества, в проектантски фирми, научноизследователски институти, учебни заведения, в енергийните отдели на всички държавни и частни фирми от промишлеността, транспорта, строителството, селското стопанство и др.

Кандидатства се с: 1) оценка от държавен зрелостен изпит или един избираем изпит по: *математика, български език, ИИТ или ОТП*; 2) оценка от дипломата по *математика*; 3) оценка от дипломата по *български език*.

Специалност КОМПЮТЪРНО УПРАВЛЕНИЕ И АВТОМАТИЗАЦИЯ - в редовна и задочна форма на обучение

В специалността се подготвят висококвалифицирани и широкопрофилни специалисти, притежаващи солидна общотехническа подготовка и задълбочени знания в областта на автоматиката, съвременните информационни и управляващи системи и мехатрониката. Специалността отговаря на потребностите на различни области на стопанството като индустрията, енергетиката, транспорта и други и съответства на динамиката на тяхното развитие.

Студентите от специалността могат да специализират в две основни направления:

- информационни и управляващи системи, базирани на съвременна специализирана компютърна техника и системи с изкуствен интелект;
- мехатронни системи.

Обучението по специалността се провежда от висококвалифицирани преподаватели, активно участващи в различни национални и международни образователни и изследователски програми и

проекти. Ползват се съвременно обзаведени учебно-информационни центрове и лаборатории, оборудвани със съдействието на водещи в областта фирми като Moeller, ePLAN, Siemens, Beckhoff, National Instruments и други. Студентите имат възможност да провеждат част от обучението си в различни европейски университети.

Завършилите специалността могат успешно да се реализират в организации и фирми, чиято дейност е свързана с проектиране, експлоатация и поддържане на устройства и системи за автоматичен контрол и управление, информационни системи, мехатронни системи, роботизирани системи и комплекси и други.

Кандидатства се с: 1) оценка от държавен зрелостен изпит или един избираем изпит по: *математика, български език, ИИТ или ОТП*; 2) оценка от дипломата по *математика*; 3) оценка от дипломата по *български език*.

Специалност ЕЛЕКТРОНИКА - в редовна и задочна форма на обучение

Учебните планове и програми на специалността са съобразени с най-новите изисквания по европейските стандарти и са разработени в тясно сътрудничество с наши и чуждестранни технически висши училища и съвместно със специалисти от практиката.

Обучението осигурява основни инженерни знания в професионалното направление Електротехника, електроника и автоматика, включващи задълбочено изучаване на общоинженерни дисциплини, електротехника, електроника и чужди езици, както и практическа подготовка чрез изучаване специализиращи дисциплини – аналогова, цифрова и микропроцесорна схемотехника, електромеханични и токозахранващи устройства, теория на електронните схеми, микроелектроника, конструиране и технология на електронна апаратура, измервания и автоматизация на проектирането в електрониката, електронни устройства за контрол и управление, оптоелектроника и лазерни устройства в промишлеността и др. Профилиращата подготовка се осигурява чрез свободен избор на група дисциплини в областта на промишлената електроника, глобалните информационни технологии, компютърните измервателни системи, сензорите, електромеханичните системи, аудиосистемите, радиотехниката, комуникационната техника, медицинската техника и други, които дават основа за успешна реализация у нас и в чужбина.

По време на бакалавърския курс всеки студент от специалност Електроника получава възможност да се обучава два семестъра в европейски университет по програма Еразъм+ или да проведе специализираща практика в европейски и извъневропейски университети.

Придобилите образователно-квалификационната степен „**Бакалавър по електроника**” могат да продължат обучението си в магистърските програми „**Електроника**“ и „**Автомобилна електроника**“, осигурени от преподаватели от катедра Електроника и водещи специалисти от практиката, за придобиване на образователно-квалификационната степен „**Магистър инженер**”.

Кандидатства се с: 1) оценка от държавен зрелостен изпит или един избираем изпит по: *математика, български език, ИИТ или ОТП*; 2) оценка от дипломата по *математика*; 3) оценка от дипломата по *български език*.

Професионално направление 5.3. Комуникационна и компютърна техника

Специалност КОМПЮТЪРНИ СИСТЕМИ И ТЕХНОЛОГИИ - в редовна и задочна форма на обучение

Учебният план на специалността е разработен в сътрудничество с водещи университети от цяла Европа и успешно комбинира дългогодишни традиции със световните тенденции в областта на информационните технологии. По време на обучението си студентите придобиват теоретични знания и практически умения по програмиране, проектиране и реализация на системен и приложен софтуер, информационни системи, уеб приложения, мобилни приложения, проектиране на компютърни системи с общо и специализирано предназначение, вградени системи, изграждане и администриране на компютърни мрежи, и др. В края на втората година студентите избират направление (софтуерно или хардуерно), в което да се профилират и продължат по-нататъшното си обучение.

Катедра Компютърни системи и технологии поддържа активни връзки с университети и фирми от всички европейски страни, с повечето от които има подписани двустранни споразумения за обмен на студенти и преподаватели. Това дава възможност на преподавателите от катедрата непрекъснато

да повишават квалификацията си чрез специализации и съвместна работа с колеги от тези университети, а на студентите от едноименната специалност - да се обучават, да провеждат практика или да разработват дипломните си проекти в чужбина.

Завършилите студенти придобиват квалификацията Компютърен инженер. Могат да се реализират във водещи български или международни технологични компании като високо платени ИТ експерти, консултанти, разработчици на софтуер и хардуер, системни администратори и др. Студенти, завършили специалност КСТ, работят в най-големите софтуерни фирми в България, включително Мусала Софт, Сирма, SAP Labs, Адастра, MentorMate, Информационно обслужване, Xogito, Cayetano Gaming и много други. Местният софтуерен бизнес разчита основно на експерти, обучавали се в софтуерното направление на специалност КСТ. Част от завършилите работят и в банковия и финансов сектор, държавната администрация, научни организации, производствени предприятия или успешно развиват свой собствен бизнес в областта на информационните технологии.

Кандидатства се с: 1) оценка от държавен зрелостен изпит **или** един избираем изпит по: *математика, български език, ИИТ или ОТП*; 2) оценка от дипломата по *математика*; 3) оценка от дипломата по *български език*.

Специалност ИНТЕРНЕТ И МОБИЛНИ КОМУНИКАЦИИ - в редовна и задочна форма на обучение

В основата на обучението по специалността са поставени съвременните технологии за мултимедийни, мобилни и интернет комуникации. Дисциплините от учебния план са разработени в унисон с тенденциите за развитие на предметната област, които се налагат от водещи компании, стандартизационни организации и образователни институции. В рамките на курса на обучение, студентите придобиват теоретични знания и провеждат множество практически упражнения по дисциплини свързани с компютърните мрежи, технологиите за предаване и съхранение на данни, системите за разпространение на аудио, видео и телевизионни сигнали, сателитните технологии, системите за информационна и комуникационна сигурност. Обучението по специалността акцентира още върху съвременните мобилни мрежи, безжичните технологии, създаването на приложения за мобилни устройства, технологиите за дигитализация на обекти и методите за визуализация на съдържание чрез добавена и виртуална реалност. Всички студенти получават възможността да се възползват от Erasmus + мобилности за обучение и практика в редица европейски и азиатски страни.

Катедра Телекомуникации разполага с модерна материална база, чрез която се провежда обучение отговарящо на нуждите на пазара на труда. Практическите занятия се изпълняват по методика и с оборудване от световни лидери в информационните и комуникационните технологии, между които Cisco, Siemens, MikroTik, VMware, Intel, Texas Instruments, HP, Sony, Artec, HTC и др. Инженери завършили специалност „Интернет и мобилни комуникации“ работят в телекомуникационни компании, доставчици на комуникационни услуги и оборудване, фирми за разработване на софтуер и създаване на компютърни игри, отдели по киберсигурност и мрежово администриране. Курсът на обучение изгражда характера на бъдещите инженери по интернет и мобилни комуникации, формира в тях качества за самостоятелно решаване на проблеми, работа в екип и възможност за адаптиране към динамично променящите се дигитални технологии.

Кандидатства се с: 1) оценка от държавен зрелостен изпит **или** един избираем изпит по: *математика, български език, ИИТ или ОТП*; 2) оценка от дипломата по *математика*; 3) оценка от дипломата по *български език*.

ТРАНСПОРТЕН ФАКУЛТЕТ

Професионално направление 5.5. Транспорт, корабоплаване и авиация

Специалност ТРАНСПОРТНА ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИИ - в редовна и задочна форма на обучение

Специалността осигурява професионална подготовка за широк кръг дейности в областта на транспорта и транспортното машиностроене, включващи проектирането, производството, експлоатацията, диагностиката, изпитването, техническото обслужване и ремонта на двигателите с вътрешно горене, автомобили, трактори, кари и железопътна техника. Изучават се също основите на технологията и организацията на транспорта и безопасността на движението, съвременни електронни системи в автомобилите.

В последните три семестъра обучението може да се задълбочи в някои от следните области:

- *двигатели с вътрешно горене;*
- *автомобилна техника.*

Професионалната подготовката позволява реализация в автомобилни заводи; транспортни фирми, занимаващи се с експлоатация и ремонт на автомобили, трактори, кари и ЖП техника; сервиси за диагностика, обслужване и ремонт на автомобили; Държавни структури, свързани с административното обслужване и контрол на транспортните средства в експлоатация, като Автомобилна администрация; отделите по транспорт на общините, пътна полиция и др, представителства на фирми за продажба на автомобили, авточасти и сервизна техника; пунктове за годишни технически прегледи.

Завършилите специалността придобиват бакалавърска степен с професионална квалификация "машинен инженер".

Кандидатства се с: 1) оценка от държавен зрелостен изпит или един избираем изпит по: *математика, български език, ИИТ или ОТП*; 2) оценка от дипломата по *математика*; 3) оценка от дипломата по *български език*.

Специалност ТЕХНОЛОГИЯ И УПРАВЛЕНИЕ НА ТРАНСПОРТА - в редовна и задочна форма на обучение

Специалността осигурява широкопрофилна професионална подготовка за широк кръг дейности в областта на автомобилния, жп и водния транспорт, включващи: техниката и технологиите за вътрешните и международните превози на товари и пътници; планирането, организацията и управлението на транспортните потоци и процеси; структурата и функционирането на европейския транспортен пазар; спедицията и логистиката; транспортните системи; безопасността на движението; транспортното планиране; управлението на автомобилното движение; диагностиката и поддържането на автомобилите; планирането и проектирането на автомобилни сервиси; мениджмънт, маркетинг, финансовата и счетоводната дейност, транспортното и търговското право, екологията и др. Обучението по специалността е съобразено с европейските стандарти в транспорта.

Професионалната подготовката позволява реализация в частния сектор в транспортни, спедиторски и куриерски фирми; логистични центрове, автомобилни сервиси; представителства за продажба на автомобили и части; пунктове за годишни технически прегледи, както и в публичния сектор, включващ местни и държавни структури, структури на Европейския съюз с предмет на дейност транспорт и логистика и др.

Завършилите специалността придобиват бакалавърска степен с професионална квалификация "инженер по транспорта".

Кандидатства се с: 1) оценка от държавен зрелостен изпит или един избираем изпит по: *математика, български език, ИИТ или ОТП*; 2) оценка от дипломата по *математика*; 3) оценка от дипломата по *български език*.

Придобилите образователно-квалификационната степен "бакалавър" от специалностите Транспортна техника и технологии и Технология и управление на транспорта могат да продължат обучението си в магистърски програми за придобиване на степента "магистър инженер".

По време на следването студентите от тези две специалности имат възможност да придобият допълнителна професионална квалификация за: Водачи на МПС категории В и С; Инструктор за обучение на водачи на МПС; Правоспособност за провеждане на изпити на кандидатите за водачи на МПС; Автотехнически експерти и др.

ФАКУЛТЕТ БИЗНЕС И МЕНИДЖМЪНТ

Професионално направление 3.4. Социални дейности

Специалност СОЦИАЛНИ ДЕЙНОСТИ - в редовна и задочна форма на обучение

Обучението по специалност *Социални дейности* е съобразено с националните и европейските образователни стандарти в тази област. Системата от интегрирани знания, умения и ценности в основни образователни направления – социология и социална политика, основи и методи на социална работа, психология, медико-биологично развитие на човека, правни науки, икономика, организация и управление на социалните дейности и др., са с акцент върху клиничния компонент с психо-социална и медико-социална насоченост. Това позволява да се подготвят квалифицирани специалисти за професионална дейност в определени работни полета и да участват в мултидисциплинарна помагача дейност.

Дипломираните студенти имат възможности за професионална реализация като аналитични специалисти по социални дейности и приложни специалисти – социални работници в структури на Изпълнителна агенция Социално подпомагане, общински звена и структури за социални дейности, заведения за предоставяне на социални услуги в общността и в специализирани институции, лечебни заведения, центрове за психично здраве, центрове за подпомагане на хора с алкохолни и наркотични зависимости, превантивни информационни центрове, заведения за лишаване от свобода, пробационни служби, структури на Държавната агенция за закрила на детето. Могат да продължат обучението си в магистърски програми и специализации в съответното професионално направление и област на висше образование.

Кандидатства се с: 1) оценка от държавен зрелостен изпит **или** един избираем изпит по: *български език, история на България или биология*; 2) оценка от дипломата по *български език*.

Професионално направление 3.7. Администрация и управление

Специалност БИЗНЕС МЕНИДЖМЪНТ - в редовна и дистанционна форма на обучение

Завършилите тази специалност придобиват знания и умения за: разработване на стратегии за развитие на бизнеса, иновационната политика, прогнози и планове; изграждане и прилагане на ефективни управленски структури и технологии; методи и техники за вземане на бизнес решения; организиране, координиране и мотивиране на персонала; контрол, анализ и регулиране на бизнеса; работа с програмни продукти за бизнес дейности. Те придобиват професионалната квалификация „бизнес мениджър“ и могат да работят като управленски органи от всички организационни равнища във фирмата; като специалисти, които могат да изработват стратегически решения, да извършват маркетингови проучвания, да участват в иновационни процеси при създаването на нови продукти и тяхното внедряване в стопанската дейност, да управляват човешки ресурси; като мениджъри на малки, средни и големи бизнес и публични организации. Знанията им позволяват също и да основат и управляват самостоятелно свои собствени бизнес и нестопански организации.

Кандидатства се с: 1) оценка от държавен зрелостен изпит **или** един избираем изпит по: *икономическа география на България, български език, чужд език (английски), история на България, ОТП, ИИТ или математика*; 2) оценка от дипломата по *български език*; 3) оценка от дипломата по *математика*.

Специалност ДИГИТАЛЕН МЕНИДЖМЪНТ и ИНОВАЦИИ - в дистанционна форма на обучение.

Завършилите тази специалност придобиват знания и умения за: управление на дигитално-иновационните процеси в организациите, работа в условията на ескалиращи дигитални иновации, динамично променяща се и глобализираща се среда, стопански риск, диверсификация на производството и реалностите на Индустрия 4.0, развита конкуренция, интензивни комуникации и

информационни потоци, приложение на информационни технологии в бизнеса и неговото управление и др. Те придобиват професионалната квалификация „бакалавър по дигитален мениджмънт и иновации“ и могат да работят като ръководители, специалисти, анализатори, консултанти, експерти в бизнеса и публичната администрация, координатори на екипи за развитие и иновации в администрацията и управлението на икономиката, държавните и местните органи на управление, съдействайки за управление на дигиталните и иновационните процеси.

Кандидатства се с: 1) оценка от държавен зрелостен изпит или един избираем изпит по: *икономическа география на България, български език, чужд език (английски), история на България, ОТП, ИИТ или математика*; 2) оценка от дипломата по български език; 3) оценка от дипломата по математика.

Специалност ПУБЛИЧНА АДМИНИСТРАЦИЯ - в задочна форма на обучение

Завършилите тази специалност притежават широка гама от знания и умения в областта на публичната администрация и управлението, успешно приложими в организации от публичния и стопанския сектор. В своята професионална практика, завършилите специалността могат: да разработват стратегии, политики, програми, проекти за постигане на устойчиво развитие в сферата на публичната администрация; да провеждат специализирана консултантска дейност; да предоставят качествено административно обслужване на различни групи заинтересовани страни. Те придобиват професионалната квалификация „бакалавър по публична администрация“ и могат да работят като: ръководители и специалисти в различни звена и отдели на държавна и местна администрация, като: администрация на министерства; администрация на държавни или изпълнителни агенции; администрация на държавни комисии; областна администрация; администрация на общини и кметства; специалисти по международно сътрудничество, взаимодействие с администрацията на Европейския съюз, разработване и изпълнение на европейски проекти; ръководители и специалисти в асоциации, фондации и частни фирми.

Кандидатства се с: 1) оценка от държавен зрелостен изпит или един избираем изпит по: *икономическа география на България, български език, чужд език (английски), история на България, ОТП, ИИТ или математика*; 2) оценка от дипломата по български език; 3) оценка от дипломата по математика.

Професионално направление 3.8. ИКОНОМИКА

Специалност ИКОНОМИКА - в редовна и дистанционна форма на обучение

Бакалавърската програма по специалността осигурява знания, умения и подготовка по фундаменталните и функционалните икономически дисциплини за нуждите на стопанската практика и публичната администрация.

Специалността е единствена в Северна България. Нейната специфика е в засиленото обучение в областта на обща теория на икономиката (микроикономика, макроикономика и световна икономика, икономически теории, стопанска история и икономика на публичния сектор); финанси, парично обръщение, кредит и застраховане; счетоводна отчетност и анализ на стопанската дейност.

Завършилите с квалификация „бакалавър по икономика“ могат да работят в бизнес организации, държавни институции, организации с нестопанска цел, т.е. да се реализират успешно във всички икономически сектори на всяко равнище - фирмено, регионално, национално, европейско.

Бакалаврите, завършили тази специалност, могат да запишат всяка магистърска степен в областта на икономиката и управлението.

Кандидатства се с: 1) оценка от държавен зрелостен изпит или един избираем изпит по: *икономическа география на България, български език, чужд език, история на България, ОТП, ИИТ или математика*; 2) оценка от дипломата по български език; 3) оценка от дипломата по математика.

Професионално направление 5.13. Общо инженерство

Специалност ИНДУСТРИАЛЕН МЕНИДЖМЪНТ - в редовна и задочна форма на обучение

Обучението осигурява комплексна подготовка, знания и умения по следните основни направления: икономика, право, маркетинг, финанси и счетоводство, бизнес планиране и проектиране, мениджмънт на производството, иновациите и персонала, системи за качество, логистичен мениджмънт, информационни технологии, засилено чуждоезиково обучение, както и избираема верига от инженерни технологии с насоченост към машиностроенето, електротехниката или

софтуерното инженерство. Завършилите специалността придобиват професионална квалификация „инженер мениджър“. Те намират успешна реализация като ръководители на малки и средни фирми, организатори на производство, служители в отделите по кредитиране и оценка на активи в банковия и застрахователния сектори, в публичната администрация, в консултантски и инженерингови фирми.

Кандидатства се с: 1) оценка от държавен зрелостен изпит **или** един избираем изпит по: *икономическа география на България, български език, чужд език (английски), история на България, ОТП, ИИТ или математика*; 2) оценка от дипломата по български език; 3) оценка от дипломата по математика.

ФАКУЛТЕТ ПРИРОДНИ НАУКИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Професионално направление 4.6. Информатика и компютърни науки

Специалност СОФТУЕРНО ИНЖЕНЕРСТВО - в редовна форма на обучение

Студентите се обучават съгласно изискванията на авторитетните международни професионални организации Association for Computing Machinery (ACM) и IEEE Computing Society. Изучават се съвременни езици и среди за програмиране, структури от данни, проектиране и анализ на алгоритми, компютърни мрежи, бази от данни, разпределени системи, уеб базирани системи, мобилни приложения, изкуствен интелект, управление на проекти и др. Получават се основни математически знания, свързани със специалността от областта на приложната математика. Задължителните фундаментални дисциплини в учебния план осигуряват необходимата широко профилна подготовка по компютърни науки и софтуерни технологии.

Завършилите специалността имат възможност за широка професионална изява в софтуерни и други фирми като самостоятелни професионалисти и членове на екипи. Те могат да прилагат на практика изучаваните съвременни практики и модерни средства за анализ, проектиране, реализация, тестване и внедряване на съвременни програмни системи. Могат да заемат всяка позиция във фирми, разработващи софтуерни системи, както и в бизнес организации или в публичната администрация като аналитици, проектанти, разработчици, ръководители на проекти, експерти, консултанти и други.

Кандидатства се с: 1) оценка от държавен зрелостен изпит **или** един избираем изпит по: *математика, български език, ИИТ или ОТП*; 2) оценка от дипломата по български език; 3) оценка от дипломата по *математика*.

Специалност КОМПЮТЪРНИ НАУКИ - в редовна и задочна форма на обучение

Обучението осигурява комплексна подготовка, знания и умения на специалисти в областта на компютърните науки. Учебният план отговаря на съвременните изисквания на софтуерната индустрия. Подготовката на студентите в основните направления на компютърните науки - програмиране, среди и системи за програмиране, бази от данни, базови средства за моделиране и управление на сложни софтуерни системи, операционни системи, компютърни системи и мрежи осигурява изграждането на специалисти, създаващи и използващи софтуер в различни области. Поставя се акцент върху практическата подготовка на студентите. Предвидени са практикуми по отделни дисциплини, както и интегрирани практикуми, чрез които се цели студентите да се запознаят с особеностите на бъдещата си работа.

Завършилите специалността могат да се реализират като специалисти в софтуерни, инженерни, финансови, консултантски компании, центрове за обучение по информационни системи и софтуерни технологии и други.

Кандидатства се с: 1) оценка от държавен зрелостен изпит **или** един избираем изпит по: *математика, български език, ИИТ или ОТП*; 2) оценка от дипломата по български език; 3) оценка от дипломата по *математика*.

Професионално направление 4.5. Математика

Специалност ФИНАНСОВА МАТЕМАТИКА - в редовна форма на обучение

Специалността е уникална и приоритетна за България. Съгласно Постановление на Министерския съвет е освободена от семестриални такси. Тя подготвя висококвалифицирани специалисти за нуждите на банковия и застрахователен сектор, здравното и пенсионно осигуряване, оптимално управление на доставки на суровини и материали за производство и експедиция на готова продукция, изготвяне на инвестиционни планове, финансови и бизнес анализи, прогнозиране, анализ и оценка на

риска. Партньори в обучението са Института по Математика и информатика на БАН и компаниите ALLIANZ, GROUPAMA, ING, UBB NBG Group (ОББ), KBC Group (ДЗИ), OTP Group (ДСК), ProCredit Bank, MERX GLOBAL, ЕКОНТ, БУЛМАРКЕТ ГРУП, които са поели ангажименти за летни студентски стажове и кадрово развитие на бъдещите специалисти. Студентите от специалността могат да се обучават от 2 до 12 месеца по програма ERASMUS + в Bergische University (Вупертал, Германия), Comenius University (Братислава, Словакия), Gazi University (Анкара, Турция), University of Ljubljana (Любляна, Словения), University of Konstanz (Германия), Goethe University (Франкфурт, Германия), Technical University (Дармщат, Германия), University of Jan Evangelista (Усти над Лабем, Чехия), Institut National Des Sciences Appliquees (Рен, Франция), където обучението е на английски език.

Изучават се основни и специални дисциплини в областта на математиката, икономиката, финансите, специализирания софтуер, английски и специализиран английски език. Професионалната квалификация е „математик-финансист“. До този момент всички завършили студенти са получили своята силна и успешна реализация в големи финансови институции като актюери и кредитни инспектори; в средни и големи бизнес компании като финансови или бизнес анализатори; в логистични центрове като специалисти по оптимално управление на транспортни средства, на доставки от производствени материали или готова продукция. Всички завършили студенти имат възможност в рамките на три допълнителни семестъра да придобият магистърска степен в Русенския университет като учители по математика или информатика.

Кандидатства се с: 1) оценка от държавен зрелостен изпит **или** един избираем изпит по: *математика, или ИИТ*; 2) оценка от дипломата по български език; 3) оценка от дипломата по *математика*.

Професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по ...

Специалност БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ИСТОРИЯ – в редовна форма на обучение

Завършилите тази специалност придобиват образователно-квалификационна степен „бакалавър“ с професионална квалификация „учител по български език и литература и учител по история“.

Дипломираните се могат: да осъществяват учебна, научно-методическа и организационно-управленска дейност в системата на образованието, в методически и културно-просветни структури; да работят в музеи, архиви, краеведски отдели и библиотеки; да изпълняват дейности в различни сфери на обществено-икономическия живот, за които се изисква висше педагогическо образование.

С оглед адекватната практическа подготовка на студентите като бъдещи учители са предвидени учебни практики в реална училищна среда. Студентите имат възможност да се включват съвместно с преподавателите в научноизследователски проекти, както и да работят по изследователски теми с осигурен от университета пълен достъп до ресурсите на Регионален исторически музей – Русе, Държавен архив – Русе и Регионална библиотека „Любен Каравелов“. За обучаемите е осигурена специализация в европейски университети.

Дипломираните студенти могат да продължат обучението си в рамките на два семестъра в магистърската програма „Съвременна българистика и образование“ (редовна и задочна форма), която дава възможност за реализация в широк кръг професии с хуманитарен профил. Завършилите успешно студенти получават диплома за ОКС „магистър“ с професионална квалификация „магистър по българистика“.

Кандидатства се с: 1) оценка от държавен зрелостен изпит **или** един избираем изпит по: *български език, или история на България*; 2) оценка от дипломата по български език.

Професионално направление 1.2. Педагогика

Специалност НАЧАЛНА УЧИЛИЩНА ПЕДАГОГИКА И ЧУЖД ЕЗИК (английски) - в редовна форма на обуч.

Основната цел на обучението по специалността "Начална училищна педагогика и чужд език" е да подготви квалифицирани специалисти, които да умеят да планират, осъществяват и творчески да ръководят учебно-възпитателния процес в началното училище, да организират индивидуалното обучение на деца от 7 до 11 години. Завършилите специалността придобиват висока професионална подготовка, богата езикова култура и познания в областта на психолого-педагогическите дисциплини, разкриващи особеностите на когнитивното, емоционалното и физическото развитие на учениците в

начална училищна възраст; основите на технологията на обучението по различните частно-научни дисциплини; лингвистичните особености при усвояване на чужд език в детска възраст и съответната методика на обучение; съвременните информационни и комуникационни технологии в обучението; особеностите и изискванията на европейските измерения на образованието.

Интеграцията от фундаментални, специализиращи и допълнителни дисциплини позволява да се осъществи задълбочена и качествена подготовка на учители в областта на началното образование. Компетентностите за придобиване на професионална квалификация "начален учител" включват: преподаване, взаимоотношения с учениците, взаимоотношения с другите педагогически специалисти, лидерство, работа с родителите и семейната общност, възпитателна работа и работа в мултикултурна и приобщаваща училищна среда.

Завършилите тази специалност придобиват образователно-квалификационна степен "бакалавър" и професионална квалификация "педагог - начален учител, педагог- начален учител по английски език". Могат да работят като педагози; начални учители, преподаващи чужд език; възпитатели, методици, ръководители на държавни и частни специализирани училищни заведения, както и да заемат всички длъжности, изискващи висше педагогическо образование. Завършилите бакалаври могат да продължат образованието си в ОКС „магистър“; да получат второ висше образование; да участват в различни форми на продължаващо обучение през целия живот.

Кандидатства се с: 1) оценка от държавен зрелостен изпит **или** един избираем изпит по: *български, английски или немски език*; 2) оценка от дипломата по *български език*; 3) оценка от дипломата по *чужд език*.

Специалност ПРЕДУЧИЛИЩНА И НАЧАЛНА УЧИЛИЩНА ПЕДАГОГИКА - в редовна и задочна форма

Основната цел на обучението по специалността „Предучилищна и начална училищна педагогика“ е да подготви квалифицирани специалисти, които компетентно и творчески да ръководят възпитателно-образователния процес с деца от 3 до 7 годишна възраст и от 7 до 11 годишна възраст. Бакалавърът по “Предучилищна и начална училищна педагогика” придобива висока професионална подготовка, богата езикова култура и познания в областта на психолого-педагогическите дисциплини, разкриващи особеностите на когнитивното, емоционалното и физическото развитие на децата в предучилищна възраст и на учениците в начална училищна възраст; основите на технологията на обучението по различните частно-научни дисциплини; особеностите и изискванията на европейските измерения на образованието.

Дипломираните се по специалността придобиват образователно-квалификационна степен "бакалавър" и професионална квалификация „педагог-начален учител, педагог-детски учител“. Те могат да работят като :учител в детска градина/учител в подготвителна група в училище; начален учител; учител в група за целодневна организация на учебния ден I-IV клас; учител в група за предучилищно образование в специално училище; ръководител и преподавател в центрове за работа с деца, в детски школи и групи за извънкласна дейност; длъжност в детските отдели и институции за масова и художествена комуникация; консултант-експерт в институции, работещи с деца от предучилищна и начална училищна възраст; конкурсно-административни длъжности в държавни и частни образователни институции за работа с деца от предучилищна и начална училищна възраст; ръководители на екипи или членове на екипи в неправителствени организации, фондации и др.

По време на обучението си студентите получават задължителния минимум от фундаментални, общопедагогически и специални знания с подчертана приложна насоченост в областта на предучилищното възпитание и учебно-възпитателната работа в началните класове.

Завършилите ОКС „бакалавър“ могат да: продължат образованието си в ОКС „магистър“; да получат второ висше образование; да участват в различни форми на продължаващо обучение през целия живот.

Кандидатства се с: 1) оценка от държавен зрелостен изпит **или** един избираем изпит по: *български език, или история на България*; 2) оценка от дипломата по *български език*.

Специалност СОЦИАЛНА ПЕДАГОГИКА - в редовна и задочна форма на обучение

Основната цел на обучението по специалността „Социална педагогика“ е да подготви квалифицирани специалисти, които могат да усъвършенстват и развият системата от социално-педагогически услуги в контекста на многообразните и задълбочаващите се възпитателни проблеми в днешното общество. Обучението в бакалавърската програма по Социална педагогика е основано на образователно-квалификационни параметри, които дават възможност за пълноценна реализация на бъдещите социални педагози във възпитателна, интегрираща, социално-подкрепяща, (ре)социализираща, изследователска и организационна среда със специфични социално-педагогически проблеми, както и за работа в системата на подпомагането и социалната дейност в държавния и неправителствения сектор.

Професионалното предназначение на бакалавъра по „Социална педагогика“ е да оказва педагогическа, експертна, консултантска и организационна помощ на деца, възрастни и стари хора със социално-педагогически проблеми и да извършва възпитателна и организационна дейност в училищна и извънучилищна среда.

Специализиращата подготовка на бъдещите социални педагози включва и няколко вида практика в социално – педагогически заведения: Въвеждане в специалността (обзорни наблюдения), Хоспитиране (наблюдения, съпроводени с коментар), Текуща педагогическа практика и преддипломна педагогическа практика. Така се постига равнопоставеност между теоретичната и практическата подготовка на студентите.

Бакалавърът по социална педагогика има следните възможности за професионална реализация: като възпитател и социален педагог в училища, социално-педагогически интернати, Център за подкрепа личностното развитие на деца, Център за специална образователна подкрепа, възпитателни училища-интернати (ВУИ), Детска педагогическа стая; педагогически съветник в училища; консултант или експерт към отделите „Образование“, „Закрила на детето“, „Социална закрила“, „Социално подпомагане“, социален патронаж, бюрата по труда, Агенцията по заетостта и териториалните ѝ подразделения; НОИ, МЗ, областната администрация, домове за възрастни; центрове за лица в неравностойно социално положение; центрове за психично здраве и др.

Дипломираните се по специалността придобиват образователно-квалификационна степен "бакалавър" и професионална квалификация „социален педагог“. Завършилите могат да продължат образованието си в ОКС „магистър“; да получат второ висше образование; да участват в различни форми на продължаващо обучение през целия живот.

Кандидатства се с: 1) оценка от държавен зрелостен изпит или един избираем изпит по: *български език, или история на България*; 2) оценка от дипломата по *български език*.

ЮРИДИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ

Професионално направление 3.6. Право

Специалност ПРАВО - в редовна и задочна форма на обучение

Обучението се организира в съответствие с Наредбата за единните държавни изисквания за придобиване на висше образование по специалността „Право“ и професионална квалификация „юрист“.

По време на обучението се формират теоретични знания относно същността и проявлението на правото като нормативен регулатор; правните отрасли и правните институти на действащото право. Придобиват се практически умения относно тълкуване и прилагане на правото; решаване на юридически казуси; използване на информационна техника в правоприлагането.

Завършилите специалността получават диплома за образователно-квалификационната степен "магистър" с професионална квалификация "юрист", като придобиват юридическа правоспособност след стаж, организиран в съответствие със Закона за съдебната власт, и полагане на изпит.

Професионалната реализация на дипломираните се по специалността е в органите на съдебната власт: съд, следствие, прокуратура; адвокатура, нотариат, съдебно изпълнение; в централната

и местната администрация; в стопанската област и бизнес администрацията; в научната и културната област; в сферата на синдикалните и трудовите отношения; в политическите дейности и партии.

Кандидатства се с: 1) оценка от държавен зрелостен изпит по *БЕЛ*, а за завършили преди 2008г се взема общият успех от дипломата за средно образование, 2) оценка от кандидатстудентски изпит по *история на България*; 3) оценка от дипломата по *български език*;

Професионално направление 9.1. Национална сигурност

Специалност **ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ПРЕСТЪПНОСТТА И ОПАЗВАНЕ НА ОБЩЕСТВЕНИЯТ РЕД** - в редовна и задочна форма на обучение.

Специалност „Противодействие на престъпността и опазване на обществения ред” отговаря на потребностите от специалисти с висше образование в системата за противодействие на конвенционалната, икономическата и организираната престъпност и опазването на обществения ред.

Спецификата на обучението по специалността се изразява в съчетаване на знания по специални и юридически дисциплини, което предполага осигуряването на необходимите преподаватели, с които разполага Юридическият факултет на Русенския университет „Ангел Кънчев”. Чрез задължителните и избираемите учебни дисциплини обучаваните получават задълбочена научна, теоретична и практическа подготовка.

Обучението по специалността има за цел да подготви специалисти за работа в структурите на: Министерство на вътрешните работи, Държавна агенция „Национална сигурност”, Държавна агенция „Технически операции”, Служба „Военна полиция” към Министерството на отбраната, Държавна агенция „Разузнаване”, Национална служба за охрана, районните и областни служби към Главна дирекция „Изпълнение на наказанията”, комисиите за борба срещу противообществени прояви на малолетните и непълнолетните, органите за обществен ред и сигурност към общините, както и да подготвя специалисти по прилагане на алтернативни форми за поправяне и ресоциализация и др.

Завършилите специалността получават диплома за образователно-квалификационна степен "бакалавър" с професионална квалификация "Бакалавър по Противодействие на престъпността и опазване на обществения ред".

Кандидатства се с: 1) оценка от държавен зрелостен изпит **или** един избираем изпит по: *български език, чужд език (английски), математика, история на България, икономическа география на България, ОТП или ИИТ*; 2) оценка от дипломата по български език.

ФАКУЛТЕТ ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ И ЗДРАВНИ ГРИЖИ

Професионално направление 7.4. Обществено здраве

Специалност **КИНЕЗИТЕРАПИЯ** – в редовна форма на обучение

Завършилите 4-годишен срок на обучение придобиват образователно-квалификационна степен „бакалавър” с професионална квалификация „кинезитерапевт”. Учебният план на специалността е разработен в съответствие с новите Единни държавни изисквания. Курсът на обучение включва общообразователни, медико-биологични, клинични и специални учебни дисциплини и практическа подготовка чрез ежеседмична учебна практика, летен и преддипломен стаж.

Кинезитерапевтите са аналитични специалисти в областта на здравеопазването, които изследват и оценяват различни проблеми, отнасящи се до функционалното състояние на човека и определяне на рехабилитационния му потенциал. В техните компетенции е разработването и провеждането на кинезитерапевтични програми за клинично диагностицирани от лекар заболявания, неразположения и травми. Те могат да извършват профилактична, терапевтична и рехабилитационна дейност в лечебни заведения за болнична и извънболнична помощ – болници за продължително лечение и рехабилитация, центрове за психично здраве, домове за медико-социални грижи и хосписи, както и в хотели, курортни селища, фитнес и спа центрове, спортни диспансери, клубове за професионален и аматьорски спорт, учебно-спортни бази и центрове.

Придобилите образователно-квалификационна степен „бакалавър“ могат да продължат обучението си в магистърска програма.

Кандидатства се с: 1) оценка от държавен зрелостен изпит или кандидатстудентски изпит по *биология*; 2) оценка от кандидатстудентски изпит по двигателна култура или оценка от дипломата по физическо възпитание и спорт; 3) оценка от дипломата по *български език*; 4) оценка от дипломата по *биология*.

Специалност ЕРГОТЕРАПИЯ – в редовна форма на обучение

Бакалавърската програма е уникална за страната за подготовка на специалисти с професионална квалификация „ерготерапевт“. Специалността е акредитирана от Световната федерация по ерготерапия съгласно международните стандарти, което осигурява световно признати дипломи.

Курсът на обучение включва комплексна подготовка в областта на медико-биологичните, психо-социалните и специални дисциплини и стимулира творческите способности и изяви на студента. Учебният план е разработен съвместно с Европейската мрежа по ерготерапия във висшето образование (ENOTHE) в съответствие с най-новите световни и европейски стандарти за обучение. Осигурени са възможности за участие в международни модули и студентска мобилност във водещи европейски висши училища.

Ерготерапията е насочена към лица с трайни затруднения в дейностите по самообслужване, продуктивност и свободни занимания, породени от увреждане, неравностойно социално положение или старост. Дейността на ерготерапевта е базирана на изследване на динамичното взаимодействие между индивида, изискванията на дейността и условията на средата и подобряване на това съответствие чрез повишаване уменията на индивида, модифициране на дейността, адаптиране на физическата среда и промяна в нагласите. Основният принос на ерготерапията се изразява в повишаване качеството на живот и пълноценно социално приобщаване въпреки наличието на дефицити от физическо, психическо или социално естество.

Завършилите специалността имат широки възможности за професионална реализация в здравни и социални заведения, услуги в общността, държавни и общински структури, специални и масови училища и детски градини, центрове за професионално обучение, производители и доставчици на технически помощни средства, консултантски услуги и др.

Придобилите образователно-квалификационна степен „бакалавър“ могат да продължат обучението си в магистърски програми в същото или в сродни професионални направления.

Кандидатства се с: 1) оценка от държавен зрелостен изпит **или** кандидатстудентски изпит по *биология*; 2) оценка от дипломата по *български език*; 3) оценка от дипломата по *биология*; 4) оценка от дипломата по чужд език.

Професионално направление 7.5. Здравни грижи

Специалност: АКУШЕРКА – в редовна форма на обучение

Обучението по специалността се провежда в редовна форма по учебни планове и програми, отговарящи на националните и европейски стандарти. Учебният план на специалността е разработен в съответствие с Единните държавни изисквания. Обучението отговаря на съвременните постижения на акушеро-гинекологичната наука и практика, здравните грижи, както и на европейските стандарти.

Курсът на обучение включва медико-биологични, хуманитарни, клинични дисциплини, общи и специални сестрински и акушерски грижи. Практическата подготовка се провежда в акредитирани лечебни заведения под формата на клинична практика и преддипломен стаж.

Обект на акушерския труд преди всичко е жената – гинекологично болна, бременна или родилка, както и новороденото и семейството му. Бъдещата акушерка се подготвя да прилага сестринските и акушерските грижи, да владее до съвършенство техническите манипулации, както и уменията за комуникация с пациента и неговото семейство. В хода на обучението си студентите придобиват не само висока професионална квалификация и обща култура, но и необходимите морално-етични качества за практикуване на професията.

Придобития обем от теоретична и практическа подготовка на акушерка ѝ дава право да работи в акушеро-гинекологичните заведения и звена на лечебно-профилактичната мрежа – женска консултация, родилно отделение с родилна зала, отделение по неонатология, рискова бременност,

гинекология, всички кабинети в акушеро-гинекологичните отделения в доболничната помощ, кабинет по стерилитет, социално-правен, колпоскопски, детско-юношески, кабинет за профилактични прегледи, кабинет за медико-генетични консултации, кабинет за семейно планиране, профилактични отделения за масов скрининг, онкологични болници, отделения и кабинети, специализирани санитарно-курортни заведения, АГ отделения и кабинети при други специализирани лечебни заведения, научно изследователски медицински институти, отделения по анестезиология, реанимация и интензивно лечение.

Хармонизирането на подготовката на Акушерките с Директива 2005/36/ЕО и Директива 2013/55/ЕС относно признаването на професионалните квалификации е предпоставка за конвертабилност на дипломите.

Завършилите образователно-квалификационна степен „бакалавър“ имат възможност за продължаващо обучение в магистърска програма, както и за придобиване на специалност.

Кандидатства се с: 1) оценка от кандидатстудентски изпит по *биология*; 2) оценка от дипломата по *български език*; 3) оценка от дипломата по *биология*.

Специалност: **МЕДИЦИНСКА СЕСТРА** – в редовна форма на обучение

Обучението по специалността се провежда в редовна форма по учебни планове и програми, отговарящи на националните и европейски стандарти. Учебният план на специалността е разработен в съответствие с Единните държавни изисквания.

Курсът на обучение включва медико-биологични, хуманитарни, клинични дисциплини, общи и специални сестрински грижи. Теоретичната подготовка се осъществява чрез задължителни, избираеми и факултативни учебни дисциплини под формата на лекции, семинари, практически упражнения и самостоятелна работа. Практическата подготовка се провежда в акредитирани лечебни заведения чрез клинична практика и преддипломен стаж.

Нивото на професионалната квалификация отговаря на съвременните постижения на медицинската наука и практика. Сестринството е насочено към подпомагането на човека, семейството или общността в достигането или поддържането на оптимално здраве и живот. Фокус на сестринството е холистичната грижа за човека, включваща здравна промоция, поддържане, лечение и възстановяване, подкрепа и терминални грижи за отделни личности от различни възрастови групи.

Завършилите специалността имат широки възможности за професионална реализация в специализирани или многопрофилни лечебни заведения за болнична помощ – болници за активно лечение, болници за продължително лечение, болници за продължително лечение и рехабилитация, центрове за спешна медицинска помощ, центрове за психично здраве, центрове за кожно-венерически заболявания, комплексни онкологични центрове, както и в лечебни заведения за извънболнична помощ – медицински, медико-дентални и диагностично-консултативни центрове, домове за медико-социални грижи и хосписи, училищно здравеопазване, служби по трудова дисциплина и др.

Хармонизирането на подготовката на медицинските сестри с Директива 2005/36/ЕО и Директива 2013/55/ЕС относно признаването на професионалните квалификации е предпоставка за конвертабилност на дипломите.

Завършилите образователно-квалификационна степен „бакалавър“ имат възможност за продължаващо обучение в магистърска програма, както и за придобиване на специалност.

Кандидатства се с: 1) оценка от кандидатстудентски изпит по *биология*; 2) оценка от дипломата по *български език*; 3) оценка от дипломата по *биология*.

Специалност: **ЛЕКАРСКИ АСИСТЕНТ** – в редовна форма на обучение

Обучението по специалността се провежда в редовна форма по учебни планове и програми, отговарящи на националните и европейски стандарти. Учебният план на специалността е разработен в съответствие с Единните държавни изисквания. Учебните дисциплините дават възможност за постепенно формиране на професионалните компетентности на студентите в хода на теоретичното и клинично-практическото обучение.

Обучението по специалност Лекарски асистент осигурява задълбочено овладяване на научни знания в областта на биологията, медицината, здравните грижи, социалните и педагогически науки, съвременните диагностични методи на изследване. Теоретическата подготовка е с продължителност 6 семестъра и включва задължителни, избираеми и факултативни учебни дисциплини. Практическата подготовка се провежда в лечебни заведения, получили положителна акредитационна оценка за обучение на студенти. Обучението по специалността Лекарски асистент завършва с полагане на три държавни изпита. Теоретичната и практическата подготовка позволяват лекарският асистент да работи в различни сектори и институции в системата на здравеопазването, образованието и в сферата на социалните услуги и дейности.

Нивото на професионалната квалификация отговаря на съвременните постижения на медицинската наука и практика, както и на актуалните потребности на здравеопазните системи в страната и Европа. Лекарските асистенти могат да извършват самостоятелно или в екип под ръководството на лекар квалифицирана и компетентна медицинска помощ при диагностиката, лечението, рехабилитацията и профилактиката на различните заболявания. Притежават компетентност за провеждане на превантивна дейност, свързана със социално значимите заболявания, както и за промоция на здравето.

Хармонизирането на подготовката на Лекарските асистенти с Директива 2005/36/ЕО и Директива 2013/55/ЕС относно признаването на професионалните квалификации е предпоставка за конвертабилност на дипломите.

Завършилите образователно-квалификационна степен „бакалавър“ имат възможност за продължаващо обучение в магистърска програма, както и за придобиване на специалност.

Кандидатства се с: 1) оценка от кандидатстудентски изпит по *биология*; 2) оценка от дипломата по *български език*; 3) оценка от дипломата по *биология*.

ФИЛИАЛ НА РУСЕНСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ В СИЛИСТРА

Професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по ...

Специалност ПЕДАГОГИКА НА ОБУЧЕНИЕТО ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЧУЖД ЕЗИК - английски или румънски в редовна форма на обучение

Специалностите *Педагогика на обучението по български език и английски език* и *Педагогика на обучението по български език и румънски език* осигуряват добра подготовка в областите на литературознанието и езикознанието; методиката на обучението по български език, литература и чужд език; развиването на езикови умения и компетентности. Успешно дипломираните се придобиват образователно-квалификационната степен “бакалавър” с професионална квалификация “учител по български език и литература и по съответния чужд език и литература”.

Завършилите тези специалности могат да се реализират в сферата на образованието като учители по български език, литература и чужд език; като експерти, специалисти или консултанти по научно-методически и организационно-управленски дейности в системата на образованието; в местни, национални и международни правителствени и неправителствени организации и институции като консултанти, представители и експерти; в неправителствени институции с образователно-просветни функции: школи, алианси, частни училища и др.; в областта на културата; в печатните и електронните медии като редактори, журналисти, коректори и др.; в сферата на икономиката и туризма като преводачи, екскурзоводи, организатори и др.

Кандидатства се с: 1) оценка от държавен зрелостен изпит или един кандидатстудентски изпит по *български език* или *английски език*; 2) оценка от дипломата по *български език*; 3) оценка от дипломата по *чужд език*.

Специалност ПЕДАГОГИКА НА ОБУЧЕНИЕТО ПО ФИЗИКА И ИНФОРМАТИКА - в редовна форма на обуч.

Специалността *Педагогика на обучението по физика и информатика* осигурява на студентите общообразователна, специално-научна, психолого-педагогическа и методическа подготовка, необходими за реализацията им като учители по физика, астрономия, информатика и информационни технологии в средното общообразователно училище и професионалните гимназии. Успешно дипло-

миралите се придобиват образователно-квалификационна степен „бакалавър“ и професионална квалификация „учител“.

Получената професионална квалификация дава възможност за заемане на длъжности в сферата на образованието, изискващи педагогическа правоспособност - експерти в организационно-управленчески, научно-методически, социални и други структури; позволява работа в национални, международни и неправителствени организации, извънкласни центрове, частни училища, школи и др.

Специализираната подготовка по компютърните науки позволява на завършилите реализация като програмисти, системни администратори, разработчици на Web сайтове, специалисти в издателски къщи и в офиси, извършващи сервиз и поддръжка на компютърна техника.

Кандидатства се с: 1) оценка от държавен зрелостен изпит или един избираем изпит по: *математика, български език, ИИТ или ОТП*; 2) оценка от дипломата по *български език*; 3) оценка от дипломата по *математика*.

Специалност ПЕДАГОГИКА НА ОБУЧЕНИЕТО ПО МАТЕМАТИКА И ИНФОРМАТИКА – в редовна форма на обуч.

Професионалната квалификация на специалността е "учител по математика, информатика и информационни технологии". Учебният процес се провежда от високо квалифицирани преподаватели в съвременни компютърни лаборатории и осигурява задълбочени познания по математика, информатика, информационни технологии и педагогически дисциплини.

Съществуващият в настоящия момент и очертаващият се в следващите години сериозен недостиг на педагогически кадри е причина Правителството на Република България да превърне в свой приоритет и да поеме ангажимент да осигурява и подпомага подготовката на бъдещи педагози.

Завършилите специалността могат да работят като учители и директори в средните училища, както и навсякъде, където се прилагат математическите и компютърните науки: фирми, банки, застрахователни дружества, научни организации и др.

Дипломираните студенти могат да продължат обучението си по магистърски програми в направления Математика, Информатика и компютърни науки, Педагогика.

Кандидатства се с: 1) оценка от държавен зрелостен изпит или един избираем изпит по: *математика, български език, ИИТ или ОТП*; 2) оценка от дипломата по *български език*; 3) оценка от дипломата по *математика*.

Професионално направление 5.5. Транспорт, корабоплаване и авиация

Специалност АВТОМОБИЛНО ИНЖЕНЕРСТВО- в редовна форма на обучение

Специалността предлага добра общоинженерна и задълбочена специална и практическа подготовка. Професионалното предназначение на инженерите по автомобилно инженерство е: да използват ефективно автомобилна и тракторната техника, да извършват и организират сервизната дейност на двигатели с вътрешно горене, автомобилна и тракторната техника като извършват диагностика, техническо обслужване и ремонт на автомобилна и тракторна техника в сервизни условия; да откриват и отстраняват повреди в различните системи; да извършват учебно-преподавателска и друга дейност в областта на автомобилната и тракторната техника.

Завършилите специалността придобиват образователно-квалификационна степен "бакалавър" и професионална квалификация „автомобилен инженер“. Те могат да се реализират като специалисти в транспортни и земеделски фирми, сервизи и учрежденията, работещи в областта на използването, диагностиката, обслужването и ремонта на автомобилна и тракторна техника, фирми за обучение на водачи, организации за оторизирани проверки, продажба на резервни части и др.

По време на следването студентите имат възможност да придобият допълнителна професионална квалификация за: Инструктор за обучение на водачи на МПС; Правоспособност за провеждане на изпити на кандидатите за водачи на МПС; Автотехнически експерти и др.

Кандидатства се с: 1) оценка от държавен зрелостен изпит или един избираем изпит по: *математика, български език, ИИТ или ОТП*; 2) оценка от дипломата по *математика*; 3) оценка от дипломата по *български език*.

Професионално направление 5.2. Електротехника, електроника и автоматика

Специалност ЕЛЕКТРОИНЖЕНЕРСТВО- в редовна и задочна форма на обучение

Учебните планове и програми за специалността съответстват на съвременните изисквания и европейски стандарти. Акцентът на обучението се поставя върху обща широкопрофилна инженерна подготовка и основни знания за професионално направление *Електротехника, електроника и ав-*

томатика. Профилиращата подготовка в областта на електроснабдяването, електрообзавеждането, информационните технологии, автоматизацията на процесите и електрониката се осъществява чрез свободен избор на група дисциплини, включени в последните два семестъра на учебния план.

Завършилите специалността придобиват образователно-квалификационна степен "бакалавър", с професионална квалификация "електроинженер". Широкопрофилната подготовка и специализираната квалификация им позволява да се справят с експлоатационни проблеми както в електрическите инсталации, така и в системите за автоматизация на производствените процеси и в електронната техника, а също и да се реализират като специалисти или ръководители в предприятия от всички области на икономиката, селското стопанство и в сферата на услугите.

Кандидатства се с: 1) оценка от държавен зрелостен изпит **или** един избираем изпит по: *математика, български език, ИИТ или ОТП*; 2) оценка от дипломата по *математика*; 3) оценка от дипломата по *български език*.

ФИЛИАЛ НА РУСЕНСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ В РАЗГРАД

Срокът на обучение е четири години. Подготвят се специалисти за химическата, силикатната (керамична и стъкларска индустрия), парфюмерийно-козметичната, фармацевтичната, хранително-вкусовата и биотехнологичната промишленост. Завършилите придобиват образователно-квалификационна степен "бакалавър" с професионална квалификация „инженер“.

Професионално направление 5.10. Химични технологии

Специалност ХИМИЧНИ ТЕХНОЛОГИИ - в редовна форма на обучение

В тази специалност студентите изучават теоретичните основи и спецификата на неорганичните и органичните химични технологии – производство на силикатни материали (керамика и стъкло), неорганични свързващи вещества, пигменти, фармацевтични препарати, нискомолекулни биологичноактивни вещества, ароматични и парфюмерийно-козметични продукти, полимерни материали, препарати за растителна защита и други.

Завършилите получават професионална квалификация „инженер-химик“ и могат да работят в производствено-технологични и изследователски звена на химическата промишленост и други сектори, чийто предмет на дейност е свързан с химичния контрол и анализа, маркетинга и управлението. Те са подготвени да заемат ръководни длъжности на различни нива в предприятия, фирми и институции, имащи за предмет на дейност химични производства.

Кандидатства се с: 1) оценка от държавен зрелостен изпит **или** един избираем изпит по: *химия, биология, математика, български език, ИИТ или ОТП*; 2) оценка от дипломата по *български език*.

Професионално направление 5.11. Биотехнологии

Специалност БИОТЕХНОЛОГИИ - в редовна форма на обучение

По време на обучението си студентите получават знания по: микробиология; биохимия; механизма, кинетиката и приложението на свободните и имобилизирани ензими; методите за култивиране на микробните продуценти на биопродукти; основните биотехнологични производства (на антибиотици, витамини, ензими, органични киселини, хранителни продукти, агrobiологични средства и др.); съвременните методи за анализ на състава и качеството на биопродуктите; технологичното оборудване и обзавеждане на предприятията на биотехнологичната промишленост; автоматичното управление на технологичните процеси в биотехнологиите; тенденциите за развитието на биотехнологиите и други.

Завършилите получават професионална квалификация „инженер-биотехнолог“ и могат да се реализират като технолози, специалисти и ръководители на производствени сектори, лаборатории, изследователски сектори в производствени фирми и институции, чийто предмет на дейност е свързан с някои от направленията на съвременните биотехнологии.

Кандидатства се с: 1) оценка от държавен зрелостен изпит **или** един избираем изпит по: *химия, биология, математика, български език, ИИТ или ОТП*; 2) оценка от дипломата по *български език*.

Професионално направление 5.12. Хранителни технологии

Специалност ТЕХНОЛОГИЯ НА ХРАНИТЕ - в редовна форма на обучение

Специалността дава възможност на студентите да получат задълбочена фундаментална и общопрофилна подготовка по основни хранителни технологии (на месото и местните продукти, на млякото и млечните продукти, на растителните липиди, на зърнопреработването и хлебопроизводството, консервирането и хладилната обработка на храните); технологичното оборудване и обзавеждане на предприятията на хранително-вкусовата промишленост; съвременните методи за анализ на състава и качеството на хранителните продукти; системите за безопасност и технологичен контрол на храните, тенденциите в развитието на хранителните технологии.

Завършилите получават професионална квалификация „инженер-технолог“ и могат да се реализират във всички сфери на хранително-вкусовата промишленост и да заемат ръководни длъжности на различни нива в съответните предприятия, институции и контролни органи. Могат да организират и собствен бизнес в сферата на производството на храни.

Кандидатства се с: 1) оценка от държавен зрелостен изпит или един избираем изпит по: *химия, биология, математика, български език, ИИТ или ОТП*; 2) оценка от дипломата по *български език*.

ФИЛИАЛ НА РУСЕНСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ ВЪВ ВИДИН

Във филиала на Русенския университет в град Видин могат да кандидатстват желаещи да се обучават в редовна форма по държавна поръчка за специалностите: Земеделска техника и технологии, Електроника, Технология и управление на транспорта, Индустриален мениджмънт, Компютърни науки, Предучилищна и начална училищна педагогика и Български език и история. Срокът на обучение е четири години, а завършилите придобиват образователно-квалификационна степен “бакалавър” с професионална квалификация съответстваща на изучаваната специалност.

П РА В И Л А

за приемане на студенти в Русенския университет за учебната 2025/2026 година

I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл.1. (1) Правилата за приемане на студенти в Русенския университет за учебната 2025/2026 година се основават на Наредба за държавните изисквания за приемане на студенти във висшите училища на Република България и Закона за висшето образование.

(2) Правилата за приемане на студенти важат за български граждани и граждани на ЕС и ЕИП, за чуждестранни граждани и за лица с двойно гражданство (едното от които е българско).

(3) Местата за приемане на студенти се обявяват по специалности и по форма на обучение (редовна, задочна и дистанционна).

Чл.2. Приемането на студенти в Русенския университет се извършва:

1. чрез класиране въз основа на балообразуване;

2. чрез конкурс по документи за завършилите колежи и желаещи да постигнат образователно-квалификационната степен “бакалавър” по същата или сродна специалност и за кандидатите, притежаващи образователно-квалификационните степени “бакалавър” или “магистър” и желаещи да завършат второ висше образование.

II. УСЛОВИЯ ЗА КАНДИДАТСТВАНЕ

Чл.3. (1) Кандидат-студентите трябва да притежават диплома за завършено средно образование. Завършилите след учебната 2021/2022 трябва да притежават диплома за завършено средно образование от втори гимназиален етап.

(2) Кандидат-студентите за посочените по-долу специалности трябва да отговарят на някои допълнителни условия:

- Кандидат-студентите за специалности Кинезитерапия, Лекарски асистент, Медицинска сестра, Акушерка и за всички педагогически специалности трябва да декларират, че са физически и психически здрави, т.е. че не страдат от тежки неврологични, психически, некомпенсирани сърдечносъдови заболявания, както и лица с некомпенсирани увреждания на опорно-двигателния апарат, с разстройства в цветоусещането, слуха и говора;

- Кандидат-студентите за специалност Противодействие на престъпността и опазване на обществения ред трябва да декларират, че са физически и психически здрави, т.е. че не страдат от неврологични, психически заболявания, увреждания на опорно-двигателния апарат, очни заболявания без възможност за корекция на зрението и с говорни и слухови разстройства.

Чл.4. (1) В заявлението кандидат-студентите включват всички желани специалности, за които имат право да кандидатстват, като посочват първо, второ, трето и т.н. предпочитание. Класирането се извършва въз основа на постигнат бал и отчитане на реда на посочените предпочитания.

(2) Притежаващите висше образование могат да кандидатстват за повишаване на образователно-квалификационната степен в същата или сродна специалност (за завършилите колеж) или за придобиване на второ висше образование (за притежаващите образователно-квалификационните степени “бакалавър” или “магистър”) по правило в задочната или дистанционната форма на обучение. Обучението се извършва по индивидуален план на обучение, съставен на базата на положените изпити, които могат да бъдат признати, съгласно учебния план за съответната специалност. Целесъобразно е преди подаване на документите кандидатите задълбочено да се запознаят с Наредбата за държавните изисквания за придобиване на висше образование на образователно-квалификационните степени “бакалавър”, “магистър” и “професионален бакалавър”. Допълнителна информация може да се получи в съответната факултетна канцелария.

(3) Кандидат-студентите с висше образование, които са били обучавани по държавна поръчка, не могат да заемат планово място за финансирано от държавата обучение.

III. ДОКУМЕНТИ ЗА КАНДИДАТСТВАНЕ

Чл.5. (1) Срокът за подаване на документи за кандидатстване в Русенския университет и неговите филиали е постоянен - от 25.11.2024 г. до започването на учебната 2025/2026 година. Кандидатстудентски документи по образец могат да се подават в Русенския университет и неговите филиали лично или чрез друго лице. Подаването на документи, с които се прави заявка за участие в конкурсен изпит, става до 2 работни дни преди датата на изпита.

(2) Кандидатстудентски документи се подават в представителствата на Русенския университет както следва:

- в бюрата на Центровете за кандидатстудентска подготовка и информация (без градовете Русе, Разград, Силистра, Видин) от 25.11.2024 г. до 3.07.2025 г.;

(3) Кандидатстващите след средно образование могат да подават документи и онлайн. Достъпът до интернет страницата за онлайн кандидатстване е на адрес: <https://online.uni-ruse.bg> или с връзка от главната страница на университета <http://www.uni-ruse.bg>. Процедурата за онлайн кандидатстване е неразделна част от Правилата за приемане на студенти в Русенския университет и се обявява на адрес - <https://online.uni-ruse.bg>. Срокът за онлайн подаване на документи е от 25.11.2024 г. до 3.07.2025 г. Приемането на заявки за участие в даден изпит става до два работни дни преди датата на съответния изпит.

(4) За кандидати, притежаващи бакалавърска или магистърска степен и желаещи да придобият второ висше образование или за притежаващи степента "професионален бакалавър" и желаещи да придобият университетска бакалавърска степен, кандидатстудентски документи по образец се приемат само в Русенския университет в периода от 25.11.2024 г. до 3.07.2025 г.

(5) Русенският университет не носи отговорност за настъпилите неблагоприятни последици от неправилно попълнени или непредставени по вина на кандидат-студентите документи.

(6) Кандидат-студентите за педагогическите специалности Предучилищна и начална училищна педагогика, Начална училищна педагогика и чужд език, Български език и история, Педагогика на обучението по математика и информатика, Педагогика на обучението по български език и чужд език и Педагогика на обучението по физика и информатика подават документите си лично, тъй като се провежда устно събеседване.

Чл.6. За покриване на разходите по конкурсите кандидат-студентите внасят такса, определена от Министерския съвет, чийто размер зависи от броя на заявените изпити. Лица с трайни увреждания и намалена трудоспособност (70 и над 70 на сто) и военноинвалиди се освобождават от заплащане на такса. От заплащане на такса се освобождават и кръгли сираци, и лица, отглеждани до пълнолетието си в домове за отглеждане и възпитание на деца, лишени от родителска грижа и ненавършили 26 години. Освобождаване от заплащането на такса се извършва след представяне на необходимите документи.

Чл.7. Кандидат-студентите подават следните документи:

1. Заявление (по образец) до Ректора с посочен телефон за контакти. (Бланката се получава само от офисите, в които се подават документи).

2. Диплома за завършено образование и копие, което остава в Университета.

3. Лична карта и копие, което остава в Университета.

4. Квитанция за внесена такса за участие в кандидатстудентския конкурс (само за представителствата на Русенския университет).

5. Декларация, че не страдат от заболяванията, посочени в чл. 3 (за кандидатстващите за педагогическите специалности и за специалностите Медицинска сестра, Акушерка, Лекарски асистент, Кинезитерапия и Противодействие на престъпността и опазване на обществеността ред).

Чл.8. (1) Конкурсните изпити се провеждат в две сесии – предварителна и редовна. Графиците за провеждане на конкурсните изпити от предварителната и редовната изпитни сесии са дадени в Приложение № 1.

(2) Кандидат-студентът/ката има право да се яви на един и същ конкурсен изпит на всички обявени за него дати в предварителните изпитни сесии. Той/Тя може да се яви на същия изпит и в редовната изпитна сесия.

Когато при образуването на бала участва „избираем“ изпит, кандидат-студентът/ката има право да се яви на всички избираеми изпити за съответната специалност в предварителните и в редовната изпитни сесии (Приложения № 3, 4 и 5).

При образуването на състезателния бал се зачита най-високата оценка.

IV. ПРОВЕЖДАНЕ НА ИЗПИТИТЕ

Чл.9. Организацията и провеждането на кандидатстудентските изпити и оценяването на знанията и уменията на кандидат-студентите се извършва от комисии, назначени със заповед на Ректора.

Чл.10.(1) Писмените конкурсни изпити са анонимни.

(2) Алтернативните варианти на изпитните материали за изпитите по рисуване, моделиране и чужд език се подготвят от комисии, назначени със секретна заповед на Ректора. Един от тези варианти се изтегля лотарийно преди началото на изпита, след което се съобщава на кандидат-студентите.

(3) Останалите кандидатстудентски изпити за прием на студенти в Русенския университет са с продължителност 3 астрономически часа и са във вид на тест от две части – обща част и специална част. Общата част обхваща 20 въпроса (с коефициент 1) по български език и езикова култура. Специалната част обхваща 40 въпроса (с коефициент 2), които са в следните области по избор:

- български език;
- история на България;
- общотехническа подготовка (ОТП);
- математика;
- биология;
- икономическа география на България;
- химия;
- информатика и информационни технологии (ИИТ).

(4) Програмите за всички изпити са в съответствие с учебния материал, изучаван в средното училище.

Чл.11.(1) Конкурсните изпити започват в 9:00 или в 13:00 часа. Графиците за провеждане са поместени в Приложения № 1. Окончателното разпределение на кандидатите по корпуси и зали се обявява в деня преди изпита. Кандидат-студентите са длъжни да се явят половин час преди началото на конкурсния изпит пред корпуса, в който е залата.

(2) При доказан опит за измама или за нарушаване на анонимността на конкурса, работата на кандидата се анулира и по-нататъшното му участие в конкурсните изпити и класирания се прекратява.

(3) По време на изпита не се разрешава ползването на мобилни телефони и други електронни средства. Наличието им сред вещите на кандидата ще се счита за опит за измама.

(4) Кандидат-студенти, които са се явили на изпит след обявяване на началото му, не се допускат в залата.

V. ПРОВЕРКА И ОЦЕНКА НА ПИСМЕНИТЕ РАБОТИ

Чл.12.(1) Писмените работи от приемни изпити се проверяват от двама членове на комисия, назначена със заповед на Ректора, и работите се оценяват с точност до 0,10.

(2) Всяка конкурсна работа по чужд език се проверява и оценява поотделно и независимо от двама преподаватели по критерии, оповестени в деня на изпита, определени от комисията, подготвила темата. Всеки екзаминатор оценява работата с точност до 0,10. За оценка на работата се приема средноаритметичното на двете отделни оценки, когато разликата между тях е до

0,50. При наличие на разлика в двете оценки, надвишаваща 0,50, се провежда трето преглеждане и оценяване на работата.

(3) Практическите изпити се оценяват от комисии, назначени със заповед на Ректора. Оценката на кандидата се оформя като средноаритметично от оценките на отделните членове на комисията.

Чл.13.(1) Кандидатите могат да проверят писмените си работи и мотивите за поставената оценка в срок от три работни дни след оповестяването на резултатите от изпита.

(2) Обявените резултати от изпитите са окончателни и не подлежат на преоценка.

VI. ОБРАЗУВАНЕ НА СЪСТЕЗАТЕЛНИЯ БАЛ

Чл.14.(1) Оценките от двата задължителни държавни зрелостни изпита, положени съгласно изискванията на Закона за предучилищното и училищното образование, Закона за професионалното образование и обучение и чл.7 от Закона за степента на образование, общообразователния минимум и учебния план след 01.01.2008 г., се признават за оценки от съответстващи конкурсни изпити съгласно Приложение № 2.

(2) За оценка от съответстващ конкурсен изпит се признават и оценките от положени след 01.01.2008 г. допълнителни държавни зрелостни изпити (по желание на ученика) по избрани измежду следните учебни предмети: български език и литература, математика, информационни технологии, история и цивилизация, химия и опазване на околната среда, география и икономика, биология и здравно образование, физика и астрономия и английски език.

(3) Ако кандидатът се яви и на конкурсен изпит, при образуването на състезателния му бал се зачита по-високата оценка.

(4) Кандидат-студентските изпити по *история на България* за специалност Право, по *биология* за специалностите Акушерка, Медицинска сестра и Лекарски асистент са задължителни. Оценките от държавни зрелостни изпити не могат да заместят тези изпитни оценки.

(5) Състезателният бал за специалностите от техническите науки се образува съгласно Приложение №3. При кандидатстване за специалностите Земеделска техника и технологии, Мениджмънт и сервиз на техниката, Климатизация, хидравлика и газификация, Аграрно инженерство, Машинно инженерство, Материалознание и технологии, Индустриално инженерство, Строително инженерство, Електроенергетика и електрообзавеждане, Компютърно управление и автоматизация, Електроника, Електроинженерство, Интернет и мобилни комуникации, Компютърни системи и технологии, Транспортна техника и технологии, Технология и управление на транспорта и Автомобилно инженерство, се изисква оценка от един алтернативен изпит измежду *български език; информатика и информационни технологии, математика или общотехническа подготовка*, обобщени в „избираем 1“, или оценки от приравнени към тях ДЗИ. При формиране на състезателния бал оценките от дипломата по *математика и български език* се вземат от задължителната подготовка на дипломата за средното образование (от втори гимназиален етап).

(6) Състезателният бал за специалностите Екология и техника за опазване на околната среда, Растениевъдство, Биотехнологии, Технология на храните и Химични технологии се изисква оценка от един алтернативен изпит измежду *математика, български език, биология, химия, информатика и информационни технологии или общотехническа подготовка* обобщени в „избираем 2“, или оценки от приравнени към тях ДЗИ. При формиране на състезателния бал оценките от дипломата по *български език, химия и биология* се вземат от задължителната подготовка на дипломата за средното образование (от втори гимназиален етап). Ако такава оценка липсва тя може да бъде заменена с оценка от положен кандидат-студентски изпит по съответния предмет.

(7) Състезателният бал за специалностите Кинезитерапия и Ерготерапия от област на висшето образование *Обществено здраве и Акушерка, Медицинска сестра и Лекарски асистент* от област на висшето образование *Здравни грижи* се формира съгласно Приложение №5. За специалност Кинезитерапия, като за балообразуваща се взема оценката по Физическо възпитание и спорт от задължителната подготовка на дипломата за средното образование (от втори гимназиален етап). Ако тази оценка не ги удовлетворява, те имат право да положат изпит по *оценка на*

двигателната култура, като в балообразуването участва по-високата от двете. При образуване на състезателния бал за специалността Ерготерапия се взема допълнително оценката по *чужд език*. За специалностите Кинезитерапия, Ерготерапия, Акушерка, Медицинска сестра и Лекарски асистент – оценката по *биология* от задължителната подготовка на дипломата за средното образование (от втори гимназиален етап). Ако такава оценка липсва тя може да бъде заменена с оценка от положен кандидатстудентски изпит по съответния предмет.

(8) Състезателният бал за нетехническите специалности се образува съгласно Приложение №4. При балообразуването оценките от дипломата се вземат от задължителната подготовка на дипломата за средното образование (от втори гимназиален етап). Ако такава оценка липсва, тя може да бъде заменена с оценка от положен кандидатстудентски изпит по съответния предмет. Когато има повече от една оценка от задължителната чуждоезикова подготовка, за оценка от дипломата по чужд език се взема по-високата оценка.

(9) Състезателният бал за кандидатите, завършили колеж, се образува като сума от:

- средния успех от семестриалните изпити от дипломата за завършено колежанско образование;
- средния успех от държавните изпити.

Чл.15.(1) За специалностите Икономика, Бизнес мениджмънт, Публична администрация, Дигитален мениджмънт и иновации и Индустиален мениджмънт се кандидатства с оценка от изпит по избор измежду *български език, чужд език (английски), история на България, икономическа география на България, математика, общотехническа подготовка или информатика и информационни технологии* обобщени в „избираем 3“, или с оценки от приравнени към тях ДЗИ. При формиране на състезателния бал оценките от дипломата по *математика и български език* се вземат от задължителната подготовка на дипломата за средното образование (от втори гимназиален етап).

(1а) Кандидат-студентите за специалностите Педагогика на обучението по математика и информатика, Педагогика на обучението по физика и информатика, Софтуерно инженерство и Компютърни науки полагат кандидатстудентски изпит по избор измежду *български език, математика, общотехническа подготовка или информатика и информационни технологии* обобщени в „избираем 4“, или представят оценки от приравнени към тях ДЗИ.

(2) Изпитът по чужд език за специалност Начална училищна педагогика и чужд език се провежда по *английски език*, или представят оценки от ДЗИ по английски език.

(3) При образуване на бала за специалност Начална училищна педагогика и чужд език се взема най-високата оценка от задължителната подготовка по чужд език от дипломата за средно образование (от втори гимназиален етап).

(4) Изпитът по чужд език за специалността Педагогика на обучението по български език и чужд език във Филиал Силистра на Русенския университет в се провежда по *български или английски език*. Със заявка се избира и разновидността на специалността, като при образуване на бала се взема оценката от задължителната подготовка от дипломата за средно образование (от втори гимназиален етап) по английски, или румънски език в съответствие с направената заявка за избор на чужд език от кандидат-студента.

(5) Ако в дипломата си за средно образование кандидатът/ката няма оценка по чуждия език, по който е полагал конкурсен изпит, при образуването на бала се взема оценката по езика, който е изучавал, а ако оценките в задължителната подготовка са по два различни езика - по-високата.

Чл.16.(1) Конкурсните изпити, които са положени в други акредитирани висши училища, се признават при всички класирания. За целта кандидатът трябва да представи в сектор Прием на нови студенти документ с резултата от изпита не по-късно от един работен ден преди датата за обявяване на резултатите от съответното класиране.

(2) Кандидат-студентите, лауреати на национални и международни олимпиади, проведени през учебната 2024/2025 година, се приемат без конкурс съгласно чл.68, ал.5 от Закона за висшето образование в специалности, за които съответстващият на олимпиадата изпит е определящ.

ПРАВИЛА ЗА ПРИЕМ НА СТУДЕНТИ

Когато конкурсните изпити за една специалност са повече от един, на лауреатите се признава оценка отличен 6,00 за този от тях, който е в съответствие с предмета на олимпиадата.

(3) Резултатите на кандидат-студентите, класирали се на призови места на национални олимпиади и състезания, проведени през учебната 2024/2025 година, се приравняват и признават за оценки от конкурсни изпити, положени в Русенския университет по методики, утвърдени от съответните изпитни комисии. Резултатите от олимпиадата по *техническо чертане* се приравняват и признават за оценки от конкурсен изпит по *общотехническа подготовка*. Документите, удостоверяващи постигнатите резултати на националните олимпиади и състезания, издадени от съответния организационен комитет, се представят при подаването на документите за кандидатстване, а списъците с приравнените и признати оценки се обявяват не по-късно от три работни дни след изтичането на срока за подаване на документите за кандидатстване.

(4) Степента на владеене на чужд език от кандидат-студентите, доказана чрез придобити международни сертификати, се приравнява и признава за оценка от конкурсен изпит по чужд език, положен в Русенския университет по методика, приета от изпитната комисия по съответния език. Сертификатите, удостоверяващи степента на владеене на чуждия език, се представят при подаването на документите за кандидатстване, а списъците с приравнените и признати оценки се обявяват не по-късно от три работни дни след изтичането на срока за подаване на документите за кандидатстване.

(5) Със свое решение Академичният съвет може да признае за съответстващи конкурсни изпити постиженията от олимпиади, специализирани тестове, състезания или други форми на извънкласна работа, проведени съвместно със средни училища.

VII. ПРЕДВАРИТЕЛНО КЛАСИРАНЕ И ЗАПИСВАНЕ НА КАНДИДАТ-СТУДЕНТИ

Чл.17.(1) Предварителното класиране и записване се извършва в периода от 25.11.2024 г. до 3.07.2025 г.

(2) В предварително класиране и записване могат да участват всички кандидат-студенти, които притежават диплома за завършено средно образование и имат балообразуващи оценки от положени предварителни кандидатстудентски изпити през 2024/2025 г. или от държавни зрелостни изпити след 01.01.2008 г.

(3) За предварително класиране и записване са обявени 50% от утвърдените планови места в редовна форма на обучение.

(4) Кандидатите посочват в кандидатстудентските си документи само една специалност. Приетите студенти се записват по реда, описан в чл. 23. Записаните студенти не участват в следващи класирания.

VIII. КЛАСИРАНЕ НА КАНДИДАТ-СТУДЕНТИТЕ

Чл.18.(1) В класирането за всяка отделна специалност участват само кандидатите, които са положили успешно предвидените за специалността състезателни изпити или имат призната за оценка от съответстващ конкурсен изпит оценка от положен след 01.01.2008 г. държавен зрелостен изпит.

(2) Класирането се извършва от компютърна програмна система по посочената в заявлението последователност на шифрите на специалностите.

Чл.19.(1) Класирането се извършва на етапи:

- по низходящ ред на състезателния бал и
- по реда на посочените в състезателния картон шифри на специалностите.

При всяко класиране със заповед на Ректора се обявяват списъци на приетите за всяка специалност на кандидатите и форми на обучение. За специалностите, в които са останали незаети места след изтичане на посочения в чл.21 срок за записване, се провежда следващо класиране.

(2) Когато на последното място за приемане по дадена специалност и категория се класират двама или повече кандидати с равен състезателен бал, всички те се приемат за студенти.

Чл.20.(1) При първото класиране, в зависимост от бала си, всеки кандидат-студент може да се окаже:

- приет по първото си желание;
- приет, но не по първото си желание;
- неприет по нито една специалност.

(2) Кандидат-студентите, приети по първото си желание, не могат да участват в следващи класирания.

(3) Кандидат-студентите, приети не по първо желание при първо класиране, могат със заявление до Ректора да декларират своята готовност да се обучават в Русенския университет и да поискат запазване на мястото и допускане до участие във второто класиране с оглед удовлетворяване на по-предно желание.

(4) Приетите кандидат-студенти, неподали заявление за запазване на мястото и незаписали се в посочения в чл.21 срок, отпадат от участие в следващо класиране.

(5) Второ класиране се извършва за онези специалности, при които след първото класиране са останали незаети места. В него участват всички кандидати, които са подали заявления за запазване на мястото и допускане до участие във второто класиране и всички неприети кандидати. Незаписалите се в сроковете, според чл.21, отпадат от участие в следващо класиране и незаетите от тях места се считат за свободни.

(6) Ако и след второто класиране в някоя специалност останат незаети места, се провеждат допълнителни класирания до запълване на всички планови места. В тях участват неприетите до момента кандидати, регистрирани в сектор Прием на нови студенти.

(7) В първото допълнително класиране се допускат и онези новозаписани студенти, които са готови да се откажат от специалността, в която са приети, ако бъде удовлетворено по-предно тяхно желание. Такива студенти подават при записването си във факултетната канцелария заявление до Ректора по образец. Право да подадат заявления имат само записалите се не по първо желание.

(8) Графикът за класиранията и сроковете за записванията при допълнителните класирания се определят със заповед на Ректора.

(9) При наличие на важни причини за пропускане на сроковете по чл.21, Ректорът може да разреши отново включване в конкурса и участие в допълнителните класирания на кандидати, незаписали се при по-предно класиране. Заявления за такова разрешение се подават в сектор Прием на нови студенти.

Чл.21.(1) Кандидат-студентите са длъжни да се информират на място, по телефона или чрез интернет адрес: <https://online.uni-ruse.bg> относно резултатите от класирането и сроковете за записването, както и за сроковете за заявяване на участие в следващи класирания. Русенският университет не носи отговорност в случаите на неспазване на тези срокове от страна на кандидат-студентите.

(2) Приетите след всеки етап на класирането кандидат-студенти потвърждават желанието си да се обучават в Русенския университет, като се запишат в съответната факултетна канцелария. Ако записването не се извърши в определения срок, се счита, че незаписалите са се отказали от правото си да се обучават в Русенския университет.

(3) Резултатите от първото класиране се обявяват до 8 юли, а записването започва от 8 юли и приключва до 16,00 часа на 11 юли.

(4) Резултатите от второто класиране се обявяват до 14 юли, а записването започва от 14 юли и приключва до 16,00 часа на 18 юли.

Чл.22. Обучението по обявена специалност в първи курс може да започне, ако след приключване на класиранията в тази специалност са записани не по-малко от 20 студенти. Ако това условие не е изпълнено, на записалите се студенти се разрешава, след положително резолирано от Ректора заявление, да се запишат в друга специалност от същото професионално направление, за която е валиден положеният от кандидата конкурсен изпит.

IX. ЗАПИСВАНЕ НА НОВОПРИЕТИТЕ СТУДЕНТИ

Чл.23.(1) Записването на новоприетите студенти се извършва във факултетната канцелария към факултета, отговарящ за обучението по съответната специалност. При записването се представят следните документи:

1. диплома за завършено образование, която след снемането на необходимите данни се връща на студента;
2. лична карта, която след проверка се връща на студента;
3. квитанция за платена семестриална такса (заплащането ѝ става преди записването на студентите, по входящ номер);
4. четири снимки с формат 3,5x4,5 cm;
5. медицинско удостоверение от личния лекар (за специалности с педагогическа и медицинска насоченост и Противодействие на престъпността и опазване на общественият ред);
6. комплект документи за студента: студентска книжка, лична карта, именник, уверение - 2 екземпляра, картон за студентското положение и заявление-декларация (получават се от факултетната канцелария);

(2) Лица с трайни увреждания и намалена трудоспособност (70 и над 70 на сто) и военноинвалиди се освобождават от заплащане на семестриалната такса. От заплащане на семестриална такса се освобождават и кръгли сираци, и лица, отглеждани до пълнолетието си в домове за отглеждане и възпитание на деца, лишени от родителска грижа и ненавършили 26 години.

Чл.24. Братя и сестри, приети за студенти в Русенския университет в различни специалности, след второто класиране могат да поискат със заявление до Ректора да се обучават заедно в една от специалностите, в които са приети.

Чл.25.(1) При записването си студентите са длъжни да се запознаят с Графика на учебния процес.

(2) Преместването на новоприети студенти в друго висше училище, факултет, специалност или друга форма на обучение може да стане след успешното приключване на първата учебна година - при условия и ред, определени в Правилника за дейността на Русенския университет и Вътрешните правила за учебната дейност.

(3) Напускането на университета по собствено желание може да стане след приключване на първия учебен семестър.

(4) Записалите се за студенти нямат право да се обучават на държавна издръжка в повече от една специалност едновременно в същото или в друго висше училище.

(5) Внесената при записването такса за обучение не се връща на вече записалите се за студенти и отказали се след това от правото си за обучение в Русенския университет.

X. ОБУЧЕНИЕ НА БЪЛГАРСКИ ГРАЖДАНИ В ЧУЖБИНА

Чл.26.(1) За местата с пълен или частичен срок на обучение в чужбина, съгласно подписаните междуправителствени спогодби за образователен обмен, могат да кандидатстват студенти, обучаващи се в Русенския университет за придобиване на образователно-квалификационна степен "бакалавър" или "магистър" след завършено средно образование.

(2) За пълен срок на обучение могат да кандидатстват-студенти от първи курс, а за частичен - студенти, които не са в първата година на обучението си.

Чл.27.(1) Студентите от Русенския университет могат да продължат обучението си в чужбина извън местата по чл.26, ако сами си осигурят необходимите финансови средства и отговарят на условията, определени от приемащата страна.

(2) На кандидатите по ал.1 се издава документ за обучение в чужбина от Ректора на Русенския университет, а при изричното изискване от приемащата страна - и от Министерството на образованието и науката.

Чл.28. Обучаващите се в чужбина студенти на Русенския университет, които са се завърнали в страната преди изтичането на срока на обучението им, могат да продължат обучението си в Русенския университет по специалността, по която са били приети. Условието за продължаване на обучението на завърналите се от чужбина студенти, които не са приемани в Русенския университет, се определят от Ректора.

XI. ОБУЧЕНИЕ НА ЧУЖДЕСТРАННИ ГРАЖДАНИ

Чл.29. В Русенския университет се обучават чуждестранни студенти:

- на собствена издръжка;
- съгласно актове на Министерския съвет;
- в изпълнение на междуправителствени спогодби за образователен, научен и културен обмен.

Чл.30.(1) Чуждестранните граждани, кандидати за обучение на собствена издръжка в Русенския университет, подават в Дирекция *Чуждестранни студенти* не по-късно от 1 октомври следните документи:

1. заявление (по образец – <http://foreign.uni-ruse.bg>) до Ректора на Русенския университет за обучение по избраната специалност;
2. легализирано и преведено на български език фотокопие на дипломата за средно образование;
3. легализирана и преведена на български език справка за получените оценки по изучаваните дисциплини от дипломата за средно образование;
4. легализиран и преведен на български език документ, издаден от компетентен орган от страната от която е кандидат-студентът, с който се удостоверява правото за провеждане на обучението във висше училище;
5. легализирано и преведено на български език медицинско свидетелство, издадено в едномесечен срок преди датата на кандидатстване;
6. декларация за идентичност на имената – за лица с двойно гражданство;
7. фотокопие от документа за самоличност – страницата с личните данни, изписани на латиница;
8. снимки – 3 бр., формат 3,5x4,5 cm.

(2) Таксите за обучение се определят от Министерския съвет. Студентите заплащат таксата на две равни вноски в началото на всеки семестър.

(3) Лицата с двойно гражданство, едното от които е българско, заплащат половината от размера на определената по ал. 2 такса.

(4) Одобрените чуждестранни граждани се записват за студенти след успешно завършен курс за езикова и специализирана подготовка в Република България.

(5) Лицата, които владеят езика, на който ще се извършва обучението, полагат изпити по учебния план от курса за езикова и специализирана подготовка.

(6) Студенти, докторанти и специализанти - граждани на държавите-членки на Европейския съюз и на Европейското икономическо пространство, заплащат такси за обучението си при условията и по реда, определени за българските граждани.

Чл.31.(1) Чуждестранните граждани, приети за обучение, съгласно актове на Министерския съвет и в изпълнение на междуправителствени спогодби за образователен, научен и културен обмен, не могат да сменят специалността си или висшето училище.

(2) Чуждестранните граждани, приети за обучение, съгласно актове на Министерския съвет и в изпълнение на междуправителствени спогодби, заплащат такси за обучението си при условията и по реда, определени за българските граждани. От такса за обучение се освобождават студентите от Украйна и Молдова - по силата на приети протоколи за сътрудничество.

Чл.32. Чужденци могат да кандидатстват за обучение и при условията и по реда за приемане на български граждани във висшите училища на Република България, ако имат статут на постоянно пребиваващи на територията на Република България или имат статут на бежанци.

Чл.33. Българи, живеещи извън Република България, както и лицата с двойно гражданство, едното от които е българско, завършили средното си образование в чужбина, могат да кандидатстват на общо основание като български граждани, само ако преди подаването на документите си, в сроковете според чл.5, дипломата им е призната от Регионалното управление по образованието.

Чл.34. Българи, живеещи извън Република България, както и лицата с двойно гражданство, едното от които е българско и приети по условията на чл.33, заплащат такси за обучението си при условията и по реда, определени за българските граждани, освен ако в международен договор е предвидено друго.

Чл.35. Граждани на държави членки на Европейския съюз и на Европейското икономическо пространство, могат да кандидатстват за обучение при условията и по реда приемане на българските граждани във висшите училища на Република България.

ДОПЪЛНИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. За проявена недобросъвестност или неспазване на установения ред при оценяването на писмените работи, обработката на кандидатстудентските документи, класирането и записването на студентите, членовете на комисиите се наказват съгласно чл.58 ал.1 т.7 от Закона за висшето образование, а лицата от административния персонал - по чл.188 от Кодекса на труда. Ако извършеното деяние е престъпление, за него се уведомява Прокуратурата.

§ 2. Кандидат-студенти, послужили си с измама при подготовката и представянето на документите или при участието си в изпитите, се отстраняват от по-нататъшно участие в конкурсните изпити и класирания. При необходимост се уведомява Прокуратурата за търсене на наказателна отговорност.

§ 3. Когато в дипломата за завършено средно образование на български или на чуждестранни граждани, липсва оценка, която участва в образуването на състезателния бал, кандидатите полагат зрелостен изпит по този предмет по реда определен от Регионалното управление на образованието.

§ 4. Когато в образуването на състезателния бал участва оценката по учебния предмет български език и литература, но в дипломата за средно образование на лицето такава не е вписана, вместо нея за балообразуваща може да бъде взета оценката от успешно положен кандидатстудентски изпит по български език съгласно §3 ал.3 от допълнителните разпоредби на наредбата за държавните изисквания за приемане на студенти във висшите училища на Република България.

§ 5. Когато в дипломата за средно образование има повече от една оценка по балообразуващ предмет от задължителната подготовка, за балообразуваща се приема най-високата оценка, ако тя не е ползвана като оценка от конкурсен изпит. За завършилите средно образование преди 2008 г. оценките от зрелостните изпити не могат да се ползват като оценки от конкурсни изпити.

§ 6. Неприети кандидат-студенти, които са с трайни увреждания и намалена работоспособност (70 или над 70 на сто), майки с три и повече деца, военноинвалиди, както и близнаци, кандидатстващи в Русенския университет - при условие, че единият е приет за студент, могат да подадат заявление до Ректора в срок до 1 август 2025 година (придружено със съответните документи) за допълнителен прием за обучение. Заявление за допълнителен прием в указания срок могат да подадат и неприети кандидат-студенти, които са кръгли сираци или са отглеждани до пълнолетието си в домове за отглеждане и възпитание на деца, лишени от родителска грижа, и ненавършили 26 години. Ректорът може да ги запише за студенти в специалност, за която има възможност. Кандидатите трябва да са издържали успешно конкурсните изпити, предвидени за тази специалност.

§ 7. При допуснати технически грешки Ректорът може, със специална заповед, да възстанови правата на засегнатите несправедливо кандидат-студенти. Заявления и жалби по кандидатстудентски въпроси се подават в *сектор Прием на нови студенти* до 1 август 2025 година. След тази дата заявления и жалби не се приемат.

ПРОГРАМИ ЗА КОНКУРСНИТЕ ИЗПИТИ

РИСУВАНЕ

РИСУВАНЕ НА ТЕХНИЧЕСКИ ОБЕКТ

Изпълнява се черно-бяла рисунка с молив, формат 45/56 см, на прост малкогабаритен технически обект. Изпълнението трябва да отговаря на изискванията:

- * поместване на изображението във формата на листа; мащабност, т.е. съблюдаване на необходимия мащаб;
- * линейна перспектива на изображението; пропорциониране, т.е. съразмерност на линейни размери, площи и обеми;
- * светлосенъчно изграждане, т.е. пресъздаване на обем и релеф с помощта на светлосенките;
- * изява на визуален център, цвят, материал.

Кандидат-студентите си осигуряват всички необходими материали за изпита.

Времетраене на изпита: **6 часа**.

МОДЕЛИРАНЕ

МОДЕЛИРАНЕ НА ПРОМИШЛЕНО ИЗДЕЛИЕ

Поставя се задача, свързана с необходимостта от създаване на промишлено изделие, което по предназначение, структура и особеност отговаря на изискванията за понятност и достъпност за всички кандидат-студенти. По зададено словесно или словесно-схематично описание задачата изисква предлагане на собствено решение, което трябва да се моделира с пластичен материал (пластилин).

Изпълнението трябва да отговаря на изискванията:

- * съответствие на решението с постановката на задачата и със зададените изисквания и ограничения;
- * използване на подходящи форми, обеми, връзки и преходи между съставните части;
- * ергономичност на решението, т.е. осигуряване на лесно и удобно манипулиране и обслужване;
- * съблюдаване на основни свойства и средства на композицията; оригиналност на идеята и прецизност на изпълнението.

Кандидат-студентите носят задължително необходимите им технически средства за моделиране (ножове - големи и малки, шпакли и др.). Пластичният материал се предоставя от университета.

Времетраене на изпита: **6 часа**.

ЧУЖД ЕЗИК (английски)

Конкурсният изпит по чужд език включва четири компонента, които целят проверка на основните езикови умения на кандидатите: разбиране на текст при слушане, разбиране на текст при четене, владение на основните граматически и лексикални структури и писане на кратък текст.

Изпитът е съобразен с възприетите в страната стандартизирани изпити по чужд език. Кандидатите имат възможност да наберат точки от всяка изпълнена задача; неизпълнението на някои от задачите не води до анулиране на цялата изпитна работа.

От кандидатите се очаква да покажат умения за справяне с чуждия език на средно напреднало равнище, което се придобива след успешно завършване на чуждоезиковото обучение във всички видове средни училища или чрез други форми на изучаване на чужд език (ниво А2 – В1 на Европейската езикова рамка). Завършилите езиково училище или езикови паралелки имат добри шансове за постигане на отличен резултат.

Подходяща подготовка за изпита е кандидатите да направят преговор на изученото в средното училище или в курсовете, които са посещавали.

Допълнителни указания могат да се получат от катедри *Европеистика* и *Чужди езици – Русе* и катедра *Филологически науки – Силистра*.

Времетраене на изпита: 4 часа.

ПРИМЕРИ:

1. Слушане:

На кандидатите се четат по два пъти два различни кратки текста. Те ги изслушват поотделно и ограждат правилните отговори на поставените към тях въпроси.

2. Четене:

Даден е текст, след който има въпроси с отговори, от които кандидатите трябва да оградят правилния.

3. Граматика и лексика:

Дадени са 40 изречения с липсваща дума или израз. Кандидатите трябва да изберат и оградят правилния отговор от предложените варианти.

4. Писане:

Даден е текст, последван от въпрос към него. Кандидатите трябва да дадат разширен отговор на въпрос по темата от текста в рамките на 300 думи (една ръкописна страница, формат А4). В тази задача кандидатите трябва да покажат уменията си да организират и излагат правилно и подредено своите мисли на чужд език.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Учебници по чужд език за VIII – XII клас, одобрени от МОН.
2. Различни европейски и американски учебни езикови системи за стандартизирани тестове, съпоставими с Европейската езикова рамка.
3. Примерни тестове за конкурсен изпит по чужд език от предходни години, публикувани на сайта на Русенския университет „Ангел Кънчев”.

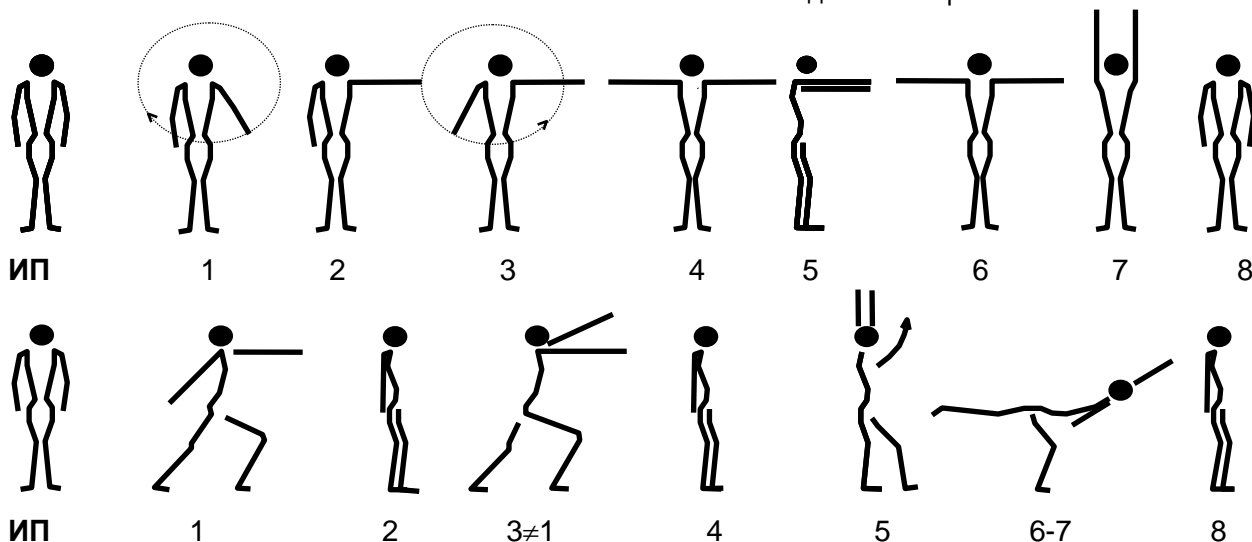
ОЦЕНКА НА ДВИГАТЕЛНАТА КУЛТУРА

Оценката на двигателната култура се формира чрез:

- самостоятелно изпълнение на задължително съчетание от типа на основната гимнастика с продължителност четири осморки.

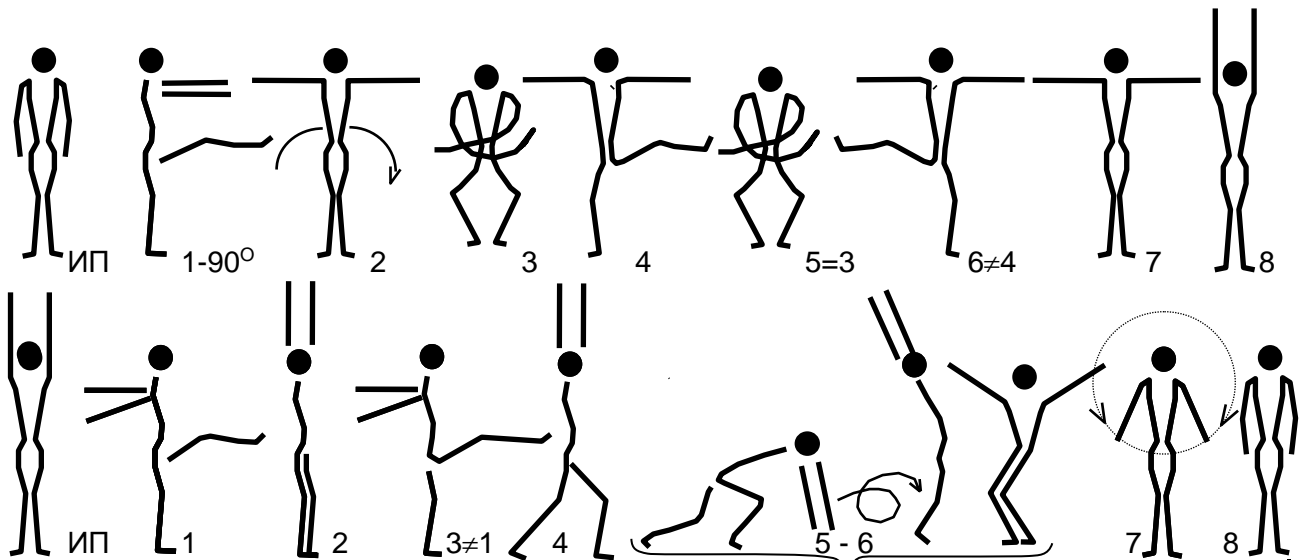
- тест по баскетбол;

СЪЧЕТАНИЕТО ПО ОСНОВНА ГИМНАСТИКА включва следните осморки:

I Осморка		II Осморка	
ИП	Стоещ	ИП	Стоещ
1- 2	Вътрешен кръг с лява ръка до встрани	1	Стъпка с ляв крак до напад, повдигане на дясна ръка напред, лява ръка встрани
3 - 4	Вътрешен кръг с дясна ръка до встрани	2	Стъпка до изходно положение
5	Мах с ръце през долу до напред	3	Противоравно изпълнение на 1
6	Разтваряне на ръце до встрани	4	Стъпка до изходно положение
7	Повдигане на ръце горе, на пръсти, поглед нагоре	5	Мах и стъпка с ляв или десен (удобния) крак, ръце през напред до горе
8	Снемане на ръце през страни до изходно положение	6 -7	Повдигане на десен или ляв крак назад до равновесие (везна), снемане ръце встрани
		8	Изправяне до изходно положение

ПРАВИЛА ЗА ПРИЕМ НА СТУДЕНТИ

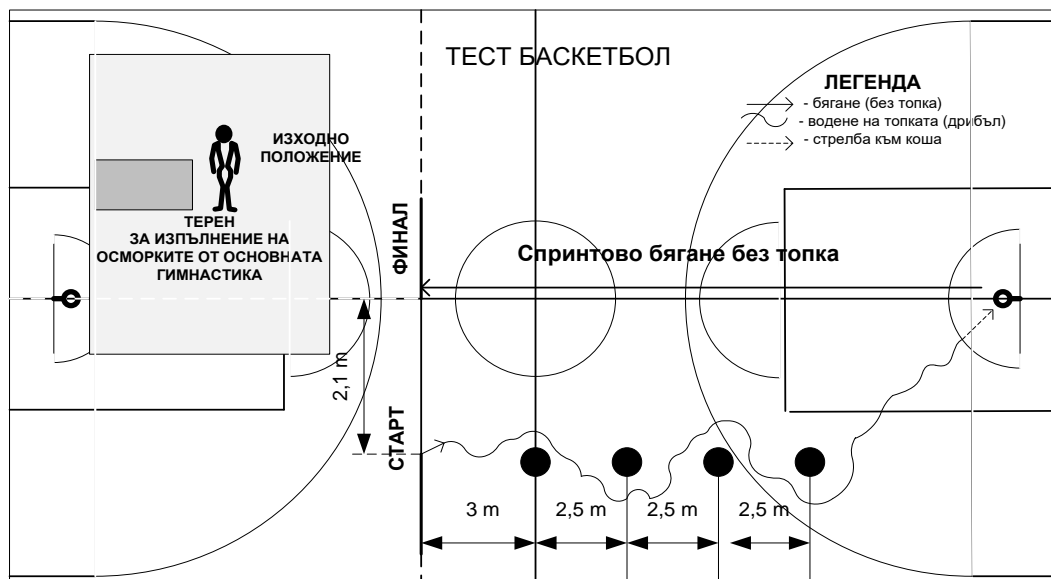

III Осморка		IV Осморка	
ИП	Стоещ	ИП	Стоещ, ръце горе
1-2	Мах с ляв крак и ръце напред, обръщане на 90° надясно и долен лицев кръг с дясна ръка, до ръце встрани, снемане на крака	1	Мах с ръце долу назад и ляв крак напред
3	Полуклек и кръстосване ръце пред тялото	2	Мах до изходно положение
4	Изправяне и повдигане на ляв крак встрани, ръце встрани	3	Противоравно на 1
5	Полуклек и кръстосване ръце пред тялото	4	Повдигане на ръце горе и стъпка с десен крак до напад
6	Противоравно на 4	5-6	Гръбно претъркаляне (кълбо) до клекнала опора, скок дъга до полуклек, ръце встрани
7	Снемане на десен крак до стоеж, повдигане ръце встрани	7	Долен лицев кръг с ръце до стоеж, ръце встрани
8	Повдигане на ръце горе	8	Снемане на ръцете до стоеж

Изисквания към изпълнителя:

1. *Телодържание:* тялото да участва в отделните моменти на изпълнението, да има елегантност, телесна изразителност, единство в движението на трупа и ръцете.
2. *Координация и амплитуда на движението:* съчетанието да се играе непринудено и изразително, да няма загуба на равновесие, допълнителна опора, да не липсва достатъчна амплитуда.
3. *Точност:* сигурност на изпълнението, точност на посоките и движенията с трупа и крайниците.
4. *Ритъм и темп на изпълнение.*

ТЕСТ ПО БАСКЕТБОЛ

ПРАВИЛА ЗА ПРИЕМ НА СТУДЕНТИ

Тестът по баскетбол включва водене на топката между четири стойки, наредени в права линия, на разстояние 2,5 метра една от друга. Първата стойка е на разстояние 12 метра от крайната линия на баскетболното игрище и на 3 метра от страничната линия. Старт-финалната линия е на 3 метра от първата стойка. След излизане от дясната страна на последната стойка следва водене до коша и стрелба със **задължително вкарване!** Следва спринтово (бързо) бягане **без топка** до старт-финалната линия. Тестът започва след звуков сигнал (свирка). Изисква се спазване на баскетболните правила.

Тестът се изпълнява за време и се оценява по таблица за постижението в секунди.

оценка	мъже	жени	оценка	мъже	жени
Слаб 2,00	над 15,1 s	над 20,2 s	Мн. добър 4,50	9,2 – 9,6	11,7 – 12,4
Среден 3,00	13,9 – 15,0	18,2 – 20,1	Мн. добър 4,75	8,8 – 9,1	11,0 – 11,6
Среден 3,25	12,9 – 13,8	17,0 – 18,1	Мн. добър 5,00	8,5 – 8,7	10,3 – 10,9
Добър 3,50	11,9 – 12,8	15,8 – 16,9	Мн. добър 5,25	8,2 – 8,4	9,6 – 10,2
Добър 3,75	10,0 – 11,8	14,6 – 15,7	Отличен 5,50	7,9 – 8,1	9,2 – 9,5
Добър 4,00	10,3 – 10,9	13,5 – 14,5	Отличен 5,75	7,6 – 7,8	8,9 – 9,1
Добър 4,25	9,7 – 10,2	12,5 – 13,4	Отличен 6,00	под 7,6 s	под 8,8 s

Крайната оценка за двигателна култура се формира като средноаритметична от оценката за теста по баскетбол и оценката по основна гимнастика. Всеки кандидат има право на два опита, като за класирането се зачита по-добрият. При слаба оценка на един от тестовете крайният резултат е слаб.

За изпита са задължителни спортното облекло и спортни обувки за зала !

КАНДИДАТСТУДЕНТСКИ ИЗПИТИ С ОБЩА И СПЕЦИАЛНА ЧАСТ

Останалите кандидатстудентски изпити за прием на студенти в Русенския университет са с продължителност 3 астрономически часа под формата на тест от две части – обща част и специална част:

- **Общата част**, която включва 20 въпроса (с коефициент 1), е по български език и езикова култура;
- **Специалната част**, която включва 40 въпроса (с коефициент 2), е в следните области:
 - български език;
 - история на България;
 - общотехническа подготовка;
 - математика;
 - икономическа география на България;
 - биология;
 - химия;
 - информатика и информационни технологии.

ОБЩА ЧАСТ - БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЕЗИКОВА КУЛТУРА

Общата част на кандидатстудентските изпити е по *български език и езикова култура*. Провежда под формата на тест, състоящ се от тестови задачи с множествен отговор. Целта е да се провери правописната и пунктуационната култура на кандидат-студентите.

Установява се доколко кандидат-студентът владее общите правописни правила на съвременния български книжовен език, като например: отбелязване на звуковия състав на думите (ятов преглас; вмятане и изпадане на гласни; редукция на гласни; уподобяване на съгласни; удвояване на съгласни); употреба на главни и малки букви; слято, полуслято и разделно писане на сложни и съставни думи.

Обръща се внимание на лексикалната и на граматическата правилност на речта: синоними и антоними; фразеологични словосъчетания; употреба на членувани форми; бройна форма на съществителните имена от мъжки род; по-особени случаи на съгласуване по число и др.

ПРАВИЛА ЗА ПРИЕМ НА СТУДЕНТИ

Проверява се също в каква степен кандидат-студентът е овладял правилата за употреба на препинателните знаци в простото и в сложното изречение.

ЛИТЕРАТУРА:

1. **Игнатова-Цонева, Д.** Български език и речева култура. Русенски университет „А. Кънчев“. Русе, 2013.
2. **Официален правописен речник** на българския език. С., БАН, 2012.
3. **Правопис и пунктуация** на българския език. Основни правила. С., БАН, 2011.

ОБРАЗЕЦ НА ЗАДАЧИ ОТ ТЕСТА:

1. В кой ред фразеологичните словосъчетания са синоними?

- А) отивам далеч; отивам на кино от пет до шест Б) от игла до конец; от дума на дума
В) през куп за грош; ни в клин ни в ръкав Г) плета си кошницата; опичам си работата
Д) обирам си крушите; обирам калая

Отговор: Г

2. В кой ред всички думи са написани правилно?

- А) усмивка, осмивам, усмихнат Б) онаглежда, умия, овия
В) озаконя, оглавя, обеля Г) двук, двуетажен, двудневен
Д) употребявам, упорочавам, углеждам

Отговор: А

3. В кое изречение е употребена грешна форма на местоимение?

- А) Който не работи, не трябва да яде. Б) Не ми се говори с никой.
В) Не разчитай на никого, само на себе си. Г) Когото и да попиташ, ще ти каже.
Д) Не срещна никого на уреченото място.

Отговор: Б

4. В кое изречение има пунктуационна грешка?

- А) – Обичам те, мое мило Отечество! Б) – Ти майсторе, в чужди работи не се бъркай!
В) – Бай Давиде, ти друга работа нямаш ли? Г) – Мястото е диво, брате Ромиле – заговори пръв Теодосий.
Д) – Господин инспекторе, да ви представя госпожица Стоянова.

Отговор: Б

СПЕЦИАЛНИ ЧАСТИ

БЪЛГАРСКИ ЕЗИК

Специалната част *по български език* се провежда под формата на тест, състоящ се от тестови задачи с множествен отговор. Целта е да се провери правописната и пунктуационната култура на кандидат-студентите.

Изпитният тест включва задачи, чрез които се установява доколко кандидат-студентът владее общите правописни правила на съвременния български книжовен език, като например: отбелязване на звуковия състав на думите (ятов преглас; вмятане и изпадане на гласни; редукция на гласни; уподобяване на съгласни; удвояване на съгласни; правопис на съчетания от съгласни в думите); употреба на главни и малки букви; слято, полуслято и разделно писане на сложни и на съставни думи.

Обръща се внимание още на лексикалната и на граматическата правилност на речта: синоними и антоними; фразеологични словосъчетания; членуване с пълен и кратък член на съществителните имена от мъжки род, единствено число; членуване на еднородни части; бройна форма на съществителните имена от мъжки род; по-особени случаи на съгласуване по число и др.

Проверява се също в каква степен кандидат-студентът е овладял правилата за употреба на препинателните знаци в простото и в сложното изречение.

ЛИТЕРАТУРА:

1. **Игнатова-Цонева, Д.** Български език и речева култура. Русенски университет „А. Кънчев“. Русе, 2013.
2. **Официален правописен речник** на българския език. С., БАН, 2012.
3. **Правопис и пунктуация** на българския език. Основни правила. С., БАН, 2011.

ОБРАЗЕЦ НА ЗАДАЧИ ОТ ТЕСТА:

1. В кой ред фразеологичните словосъчетания са антоними?

- А) не съм вчерашен; врял и кипял съм Б) зад девет морета; на една ръка разстояние
В) вдигам си чуковете; вдигам гълъбите Г) белязано магаре; черна овца
Д) бял като въглен; бял като на тенджерата дъното

Отговор: Б

2. В кой ред има правописна грешка?

- А) есенно, военно, именно Б) беззвучно, беззлобно, беззаветно
В) оттеглям, оттичам, оттласквам Г) поддържам, наддавам, подтилкам
Д) наддумам, отдавам, надделявам

Отговор: Г

3. В кое изречение Не е допусната граматическа грешка?

- А) Над триста войници участваха в спасителната акция. Б) Не зная колко ученика има в този клас.
В) Тридесет скиора обучи ски училището. Г) Десет пътника останаха без билети.
Д) На листа има толкова редове, колкото да си напиша името.

Отговор: А

4. В кое изречение няма пунктуационна грешка?

- А) За пръв път бях дошъл да почивам, да скитам, да ловя риба, да плувам, или да лежа върху пясъка, да правя това, което ми се иска.
Б) Работехме и лете, и зиме, трупахме пари, няхахме време за губене.
В) Значи, за да има прометеевци, исусовци и бруновци, трябва да има и такива, които ги приковават разпъват и изгарят.
Г) Лука дълго мълча като гледаше под вежди пленника, който бе приседнал на един обгорен пън, покорен и смирен.
Д) В ръката на патриарха задрънка едра кадилница от, която излизаше такъв гъст тамянов дим, че хората се виждаха като през завеса.

Отговор: Б

ИСТОРИЯ НА БЪЛГАРИЯ

Специалната част по *История на България* се провежда под формата на тест и има за цел да установи знанията на кандидат-студентите по отношение на важни исторически събития, дати и личности от различните периоди на българската история. Това дава възможност да се провери доколко задълбочено кандидат-студентът познава учебния материал по *История на България*, изучаван в средните училища като задължителна или профилирана подготовка в X, XI и XII клас.

Кандидат-студентският тест се състои от 40 задачи, към всяка от които има предвидени 4 отговора, в това число един верен. Включените въпроси са структурирани в 4 раздела от областта на:

- Първа българска държава;
- Втора българска държава;
- Османски период и Българско възраждане;
- Трето българско царство.

КОНСПЕКТ:

1. Траки, славяни и българи
2. Поява и укрепване на Българската държава на Балканите
3. Териториално разширение на България през първата половина на IX век
4. Покръстване на българите
5. Създаване на старобългарската писменост и книжнина
6. Могъщество на Българската държава и културен разцвет (края на IX и първата четвърт на X век)
7. Залезът на Първата българска държава (927-1018)
8. Българските земи под византийска власт
9. Възстановяване и укрепване на България (1185-1197)
10. Могъщество на България при Калоян и Иван Асен II
11. Политически упадък на България при приемниците на Иван Асен II
12. Падане на България под властта на Османска Турция
13. Еретически учения в средновековна България

ПРАВИЛА ЗА ПРИЕМ НА СТУДЕНТИ

14. Българският народ под турско владичество (XV-XVII в)
15. Същност и съдържание на Българското възраждане
16. Движение за новобългарска просвета
17. Борбата на българите за църковна независимост
18. Начало на организирана революционна борба
19. Националноосвободителното движение в края на 60-те и началото на 70-те години на XIX век
20. Априлското въстание
21. Руско-турската война от 1877-1878 г.
22. Възстановяване и уредба на Българската държава
23. Съединението на княжество България и Източна Румелия
24. България в края на XIX век (1886-1899)
25. Националноосвободителното дело на българите от Македония и Одринско 1878-1912)
26. България в началото на XX век
27. България в периода на войните (1912-1918)

ЛИТЕРАТУРА:

1. Здравкова, Зл. История на България. За студенти и кандидат-студенти, Силистра, 2002.
2. Андреев, Й. Българските ханове и царе VII-XIV в. С., 1988.
3. История на България. Авторски колектив: И.Божилков, В.Мутафчиева, К.Косев, А.Пантев, Ст.Грънчаров. С., 1993.
4. История на България. Авторски колектив: Г.Бакалов, П.Ангелов, Цв.Георгиева, Д.Цанев, Б.Бобев, Ст.Грънчаров. С., Булвест, 2000.
5. История на България, Авторски колектив: Ив.Лазаров, Пл.Павлов, Ив.Тютюнджиев, М.Палангурски. Слово, Велико Търново, 1998.
6. История на третата Българска държава. Авторски колектив: Д.Саздов, М.Лалков, Тр.Митев, Вл.Мигев, Р.Мишев. С., 1993.
7. Учебници по ИСТОРИЯ НА БЪЛГАРИЯ за X, XI и XII клас, одобрени от МОН.
8. Българската национална доктрина. С., 1996.

ОБРАЗЕЦ НА ИЗПИТНИЯ ТЕСТ:

1. Създаването на първото писано българско законодателство става при управлението на:

А) кан Аспарух Б) кан Тервел В) кан Крум Г) кан Пресиян

Отговор: В

2. Основоположник на организираното Българско революционно движение е:

А) Панайот Хитов Б) Георги С. Раковски В) Любен Каравелов Г) Васил Левски

Отговор: Б

3. Търновската конституция е приета на:

А) 3.III.1878 г. Б) 1.VII.1878 г. В) 10.II.1879 г. Г) 16.IV.1879 г.

Отговор: Г

ОБЩОТЕХНИЧЕСКА ПОДГОТОВКА

Специалната част на изпита по ОТП служи за проверка на знанията по механика, машинни елементи, техническо чертане, електротехника и електроника. Въпросите са съобразени със знанията и уменията на кандидат-студентите, придобити при обучението им в професионалните гимназии. Чрез тест върху изучаваното от всички технически специалности, независимо от спецификата на специалната им подготовка, се проверява нагласата на кандидатите за изучаване на инженерни специалности.

Тестът включва решаване на задачи със следния примерен характер:

- посочване на верния отговор (един) на въпрос от пет възможни отговора;
- посочване на правилното изображение (само едно) на детайл или група детайли измежду пет възможни изображения.

Тестовите задачи се съставят на базата на изучаваното в професионалните гимназии, като се проверяват основни понятия и дефиниции, знания и умения в следните области:

I. Техническа механика - на равнището и изискванията за немашинно-техническите специалности:

Основни понятия и аксиоми на статиката. Сила и система от сили. Връзки, опори и опорни реакции. Основни понятия и хипотези в съпротивления на материалите - опън, натиск, срязване, усукване и огъване. Общи сведения за машинните елементи.

II. Машинни елементи - на равнището и изискванията за немашинно-техническите специалности:

Образуване и видове съединения - разглобяеми и неразглобяеми. Оси, валове, лагери и съединители. Предаватели на въртящ момент - зъбни, червячни, ремъчни и верижни.

III. Техническо чертане – на равнището и изискванията за немашинно-техническите специалности:

Сечения и разрези - видове, означаване и щриховане. Резбови изделия и съединения - болтови, шпилкови, винтови и изобразяване на резби. Правила за нанасяне на размери. Съединения и изобразяване на съединения - шпонкови и шлицови. Скици и работни чертежи - правила за изпълнение. Нанасяне на грапавост на повърхнините. Означаване на допуски и сглобки и на граничните отклонения. Сборни чертежи - оформяне, четене и детайлиране.

IV. Електротехника - на равнището и изискванията за неелектротехническите специалности:

Основни понятия и закони за електрическите вериги и за електромагнитното поле.

V. Електроника - на равнището и изискванията за неелектротехническите специалности:

Основни понятия и принцип на действие на електронните елементи и на някои електронни устройства.

VI. Електрически измервания - на равнището и изискванията за неелектротехническите специалности:

Средства и начини за измерване на електрически ток, електрическо напрежение, електрическо съпротивление, активна мощност.

VII. Електрически машини - на равнището и изискванията за неелектротехническите специалности:

Основни понятия за устройството и принципа на действие на електрическите генератори и двигатели.

Трудността на поставените въпроси е съобразена с нивото и обхвата на изучавания материал във всички професионални гимназии, без да се отчита по-задълбоченото и специализирано обучение в някои от тях.

При подготовката си кандидат-студентите могат да ползват учебната литература, по която са обучавани в професионалните гимназии.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Сборник тестови задачи по общотехническа подготовка. Колектив на РУ „Ангел Кънчев”, Русе, 2011.
2. Димчев Г., Хр.Христов. Техническа механика. Матком, София, 2004.
3. Кисьов Ив. Техническа механика. Техника. София, 2007.
4. Панайотов П. Техническа механика с машинни елементи. Нови знания, София, 2006.
5. Димчев Г., П.Панайотов. Машинни елементи и взаимозаменяемост. Техника, Сф, 2000.
6. Димчев Г., П.Панайотов. Машинни елементи. Нови знания, София, 2008.
7. Гроздева М., В.Бойчева. Техническо чертане и документация. Нови знания, София.
8. Станков Ст., Сл.Ангелов. Техническо чертане. Техника, София, 2003.
9. Сандалски Бр. и др. Техническо чертане със задачи и въпроси за професионалните гимназии и училища 9-10 клас, Софтрейд.
10. Ананиев, Л. Електротехника за 9 клас. Учебно помагало за ЗПП в професионалните гимназии, Изд. „Нови знания”, 2004.
11. Ананиев, Л., Е.Качаров. Основи на електротехниката – учебник за техникуми. Изд. „Техника”, ИСБН 9540304393.
12. Белчева, М., И.Златанов, Електротехника и електроника. Учебник за всички неелектротехнически професии и специалности. Изд.ИК „Матком”, вкл. в LiterNet, дата на вкл. 2003-11-01,214 стр.
13. Несторова, Р. Електротехника, ЗПП. Изд. ”Просвета”, ISBN 9540114632.
14. Сборник тестови задачи по общотехническа подготовка. Колектив на РУ „Ангел Кънчев”, Русе, 2011.

15. Спасова, В. Електроника: 10 клас. ISBN 9789549315592.
 16. www.book.store.bg
 17. www.LiterNet

ОБРАЗЕЦ НА ЗАДАЧИ ОТ ТЕСТА:

1. Алгебричната сума от проекциите на силите на една двоица върху произволна ос е:

- А) равна на произведението от големината на силите и рамото на двоицата;
- Б) винаги равна на нула;
- В) обратнопропорционална на големината на силите на двоицата;
- Г) винаги положително число, пропорционално на рамото на двоицата;
- Д) равна на големината на моментите им спрямо същата ос.

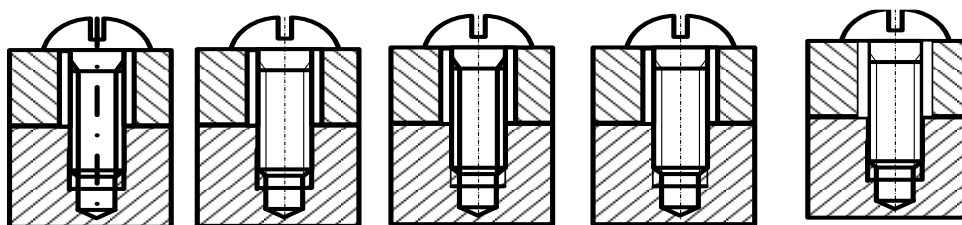
Отговор: Б

2. При предаване на въртящ момент зъбът от правостенно шлицово съединение е подложен на:

- А) натиск и усукване;
- Б) усукване и срязване;
- В) смачкване и усукване;
- Г) смачкване и срязване;
- Д) смачкване и опън.

Отговор: Г

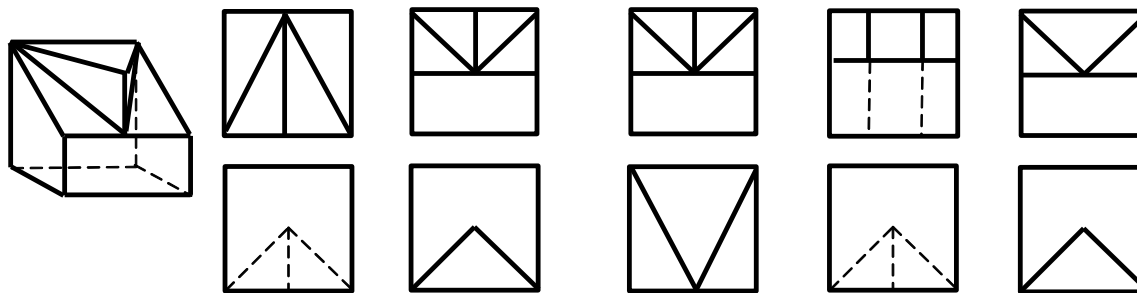
3. Едно от следните винтови съединения (съставени от по 3 детайла) е начертано правилно. Кое е то?

- А) Б) В) Г) Д)

Отговор: Г

4. Коя комбинация “ИЗГЛЕД ОТПРЕД” и “ИЗГЛЕД ОТГОРЕ” е на тялото, дадено вляво?

- А) Б) В) Г) Д)

Отговор: В

5. Кое от посочените вещества не може да се използва като електроизолатор?

- А - въздух Б - порцелан В - каучук Г - живак Д - бакелит

Отговор: Г

6. Електрическите съпротивления могат да се измерват:

- А - само с омметър
- Б - косвено с амперметър и волтметър и пряко с омметър
- В - само с волтметър
- Г - само с амперметър и волтметър
- Д - само с амперметър

Отговор: Б

7. Подвижната част на асинхронен двигател се нарича:

- А - статор Б - магнетопровод В - котва Г - ротор Д - намотка

Отговор: Г

8. С колко извода е тиристорът и за какво се използва?

- А - с три извода (анод, катод и управляващ електрод) и се използва като регулируем токоизправител
- Б - с три извода и се използва като стабилизатор
- В - с три извода и се използва за индикация на сигнали
- Г - с два извода (анод и катод) и се използва като усилвател
- Д - с три извода и се използва като усилвател

Отговор: А

МАТЕМАТИКА

Програмата за специалната част по *математика* е разработена на базата на учебната програма за Държавния зрелостен изпит по математика, определена от Министерството на образованието и науката. Тя включва учебно съдържание по алгебра, геометрия, комбинаторика и вероятности, с което се проверяват основни знания, умения и компетентности.

На изпита по математика се разрешава ползването на математически справочници с формули, графики, таблици и чертежи по елементарна математика, които са одобрени от Министерството на образованието и науката (МОН), например **Четиризначни математически таблици и формули и Математически справочник** (автор Б. Милкоева).

АЛГЕБРА

Реални числа.

Дробно-рационални изрази, уравнения и неравенства: тъждествени преобразувания на изрази, дробно-рационални уравнения и рационални неравенства, свеждащи се до линейни.

Квадратна функция: свойства и графика на квадратната функция, квадратни уравнения и неравенства, уравнения и неравенства, свеждащи се до квадратни, системи уравнения от втора степен с две неизвестни.

Степен и логаритъм: тъждествени преобразувания на изрази, съдържащи степен с рационален степенен показател, ирационални уравнения, записани с квадратни корени, съдържащи до два радикала.

Тригонометрични функции: преобразуване на изрази, съдържащи тригонометрични функции, свойства на тригонометричните функции.

Числови редици: аритметична прогресия и геометрична прогресия, лихва.

КОМБИНАТОРИКА И ВЕРОЯТНОСТИ

Съединения без повторения: пермутации, вариации, комбинации.

Вероятност: случайни събития, класическа вероятност.

Статистика: статистически ред, статистически средни, диаграми.

ГЕОМЕТРИЯ

Подобни триъгълници: теорема на Талес, свойство на вътрешната ъглополовяща, четвърта пропорционална, подобни триъгълници, признаци за подобни триъгълници, лица.

Правоъгълен триъгълник: теорема на Питагор, метрични и тригонометрични зависимости между елементите на правоъгълен триъгълник, лице.

Произволен триъгълник: синусова теорема, косинусова теорема, метрични и тригонометрични зависимости за елементите на произволен триъгълник, лице.

Четириъгълник: успоредник, трапец, лице.

ЛИТЕРАТУРА:

Лозанов, Ч., Т. Витанов, П. Недевски. Математика за 8, 9, 10 и 11 клас, "Анубис".

Коларов К., Хр.Лесов. Сборник от задачи по геометрия VIII-XII клас, "Интеграл".

Коларов К. и др. Сборник от задачи по алгебра VII-XII клас, "Интеграл".

Паскалев Г. Сборник от задачи по математика за кандидат-студенти, Планиметрия, "Регалия 6".

Решени теми от кандидат-студентските изпити по **МАТЕМАТИКА** за Русенски Университет „Ангел Кънчев“ (С. Романова, редактор) *СБМ-Русе*.

ОБРАЗЕЦ НА ИЗПИТНИЯ ТЕСТ:

1. Стойността на израза $6(1^{-1} + 2^{-1} + 3^{-1})$ е:

А) 9

Б) 10

В) 11

Г) 12

Д) 13

Отговор: В

ПРАВИЛА ЗА ПРИЕМ НА СТУДЕНТИ

2. Ако x_1 и x_2 са корените на уравнението $3x^2 - 2x + 5 = 0$, то стойността на израза $(2 + x_1)(2 + x_2)$ е:

- А) 10 Б) 7 В) $\frac{13}{3}$ Г) $\frac{15}{3}$ Д) -2

Отговор: Б

3. Ако за аритметична прогресия вторият и шестият член са -5 и -17, тогава осмият член е:

- А) -23 Б) 23 В) -26 Г) -30 Д) -36

Отговор: А

4. В равнобедрен триъгълник с височина към основата 6 см и бедро 10 см дължината на основата е:

- А) 10 см Б) 12 см В) 14 см Г) 16 см Д) 18 см

Отговор: Г

ИКОНОМИЧЕСКА ГЕОГРАФИЯ НА БЪЛГАРИЯ

Специалната част се провежда под формата на тест. Проверява се подробното и задълбочено познаване на учебния материал по *Икономическа география на България*, застъпен в учебниците за средните училища, задължителна и профилирана подготовка за X, XI и XII клас, одобрени от МОН.

Състои се от въпроси със затворен (структуриран) отговор, обхващащи всички 17 изпитни теми. Въпросите включват равнища на усвоеното знание, разбиране, приложение и синтезиране. Установяват се географските умения на кандидат-студентите, както и знанията им за географското положение, демографските процеси и стопанството на България. При изучаване на регионите е необходимо използването на комплексния подход.

КОНСПЕКТ:

1. Географско положение, граници и големина на България.
2. География на населението на България.
3. География на производството на зърнени и технически култури.
4. География на зеленчукопроизводството, лозарството и овощарството в България.
5. География на енергетиката в България.
6. География на металургията в България.
7. География на производството на храни, напитки и тютюневи изделия в България.
8. География на транспорта и съобщенията в България.
9. География на туризма в България.
10. Югозападен регион.
11. Южен централен регион.
12. Югоизточен регион.
13. Северозападен регион.
14. Северен централен регион.
15. Североизточен регион.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Учебници по ГЕОГРАФИЯ И ИКОНОМИКА за X, XI и XII клас, одобрени от МОН, 2008 – 2012.
2. **Дойков, В., С.Щерев.** Примерни тестове за конкурсен изпит по Икономическа география на България. РУ „А. Кънчев”, Русе, 2010.
3. **Дончев, Д., Хр.Каракашев.** География на България (сборник материали за средношколци и кандидат-студенти 2010/2011), преработено и допълнено издание, София, 2009.
4. **Дойков В. и др.** Градовете на България, 2009.

ОБРАЗЕЦ НА ИЗПИТНИЯ ТЕСТ:

1. В кой град няма фериботен комплекс?

- А) Видин Б) Оряхово В) Лом Г) Русе Д) Силистра

Отговор: В

ПРАВИЛА ЗА ПРИЕМ НА СТУДЕНТИ

2. В кои части на Югозападния регион има общини с положителен естествен прираст?

- А) Краището Б) Задбалканските котловини В) долината на р. Места
Г) Ботевградско и Етрополско Д) Ихтиманска Средна гора

Отговор: В

3. Кои два европейски транспортни коридори минават през Западен Тракийско-Родопски регион?

- А) №7 и №10 Б) №4 и №9 В) №9 и №8 Г) №8 и №10 Д) №7 и №4

Отговор: Г

БИОЛОГИЯ

Специалната част по *биология* се провежда под формата на тест, включващ въпроси от затворен тип с по пет отговора, от които единият е верен. Въпросите обхващат учебния материал, свързан със структурата на човешкото тяло, жизнените процеси, които протичат в него, нивата на организация на живата материя и клетката като основна структурна и функционална единица на организмите. Проверят се различните равнища на овладяване на знанията – възпроизвеждане, разбиране и приложение.

КОНСПЕКТ:

1. Тъкани.
2. Организмът – единно цяло.
3. Опорно-двигателна система.
4. Сърдечносъдова система.
5. Дихателна система.
6. Храносмилателна система.
7. Отделителна система. Кожа.
8. Ендокринна система.
9. Нервна система.
10. Сетивни системи.
11. Среди на живот. Екологични фактори.
12. Популации.
13. Биоценози.
14. Екосистеми.
15. Биосфера.
16. Химичен състав на клетката.
17. Вируси.
18. Прокариотни клетки.
19. Еукариотни клетки – устройство и функции на клетъчните органели.
20. Процеси в клетката – катаболизъм, анаболизъм, репликация, транскрипция, трансляция, клетъчно делене.

ЛИТЕРАТУРА:

1. **БИОЛОГИЯ за 8 клас на СОУ**, Владимир Овчаров, Огнян Димитров. Булвест 2000, 2002-2010.
2. **БИОЛОГИЯ и здравно образование за 9 клас (задължителна подготовка)**, Огнян Димитров и кол., Булвест 2000, 2001-2012.

При подготовката за изпита кандидат-студентите могат да ползват всички одобрени от МОН учебници за осми и девети клас, издадени след 2001 г.

ОБРАЗЕЦ НА ЗАДАЧИ ОТ ТЕСТА:

1. Скелетните мускули:

- А) са еднообразни по форма Б) обикновено се състоят от тяло и сухожилия
В) са винаги вретеновидни Г) не се прикрепят към костите
Д) никога не осъществяват сгъване в ставите

Отговор: Б

2. Сърцето е:

- А) плътен вътрешен орган Б) орган с пет кухини В) свързано с големите кръвоносни съдове
Г) с тегло 400-500 гр. Д) свързано само с аортата

Отговор: В

ПРАВИЛА ЗА ПРИЕМ НА СТУДЕНТИ

3. Кръвта:

- А) съдържа само белтъци
В) съдържа само 0,9 % минерални соли
Д) съдържа хемоглобин, разтворен в плазмата
- Б) е съставена от кръвен серум и червени кръвни клетки
Г) съдържа кръвна плазма и кръвни клетки

Отговор: Г

4. Биоценозата:

- А) е съставен елемент на екосистемата
В) е понятие, въведено от Тенсли
Д) винаги има богат видов състав
- Б) не е съставена от популации на различни видове
Г) е съставена само от популации на животински видове

Отговор: А

5. Белтъците

- А) не са органични съединения
В) не са свързани с функциите на организмите
Д) осъществяват каталитична, регулаторна, структурна и други функции в клетката
- Б) са група от въглехидратите
Г) се подразделят на моно- и олигозахариди

Отговор: Д

ХИМИЯ

Специалната част по *химия* се провежда под формата на тест. Състои се от въпроси със затворен (структуриран) отговор, обхващащи всички 34 изпитни теми. Изключват се изчислителните задачи.

Изпитната програма по *химия* е съставена въз основа на учебния материал, включен в по-долу посочените учебници, като са взети предвид основните уроци, упражнения, допълнения.

По време на изпита се разрешава използването на *Периодичната система на химичните елементи*, *Таблицата за разтворимост на съединенията* и *Електроафинитетните редове на елементите и техните йони*. Всеки кандидат-студент се явява на изпита със собствени таблици.

КОНСПЕКТ:

1. Атомно ядро – градивни частици. Химичен елемент – изотопи и изобари. Радиоактивност.
2. Характеристики на електрона. Електронен облак, атомна орбитала. Квантови числа.
3. Разпределения на електроните по състояния в многоелектронни атоми. Допустими състояния – принцип на Паули. Енергетичен ред на допустимите състояния – правила на Клечковски и на Хунд. Електронни конфигурации на атомите – основно и възбудено състояние.
4. Периодичен закон. Електронни обвивки на атомите в периодичната система на елементите - периоди и групи.
5. Атомни свойства. Изменение на атомните свойства и химичния характер на химичните елементи по групи и периоди в периодичната система.
6. Химична връзка – причина за образуване. Ковалентна връзка – теория на Люис. Прости и сложни ковалентни връзки. Локализирани и делокализирани химични връзки.
7. Характеристики на ковалентната връзка – насищаемост, насоченост, поляриност, енергия и дължина. Полярни и неполярни молекули.
8. Хибридизация – видове и примери.
9. Донорно-акцепторна връзка. Йонна връзка. Водородна връзка.
10. Скорост на химичните реакции – дефиниция. Средна и моментна скорост. Зависимост на скоростта от концентрацията на реагиращите вещества. Закон за действие на масите.
11. Влияние на температурата върху скоростта на химичните реакции. Активираща енергия. Енергетичен ход на реакцията. Уравнение на Арениус.
12. Катализа. Видове катализа според вида на катализаторите и според вида на системата. Ензимна катализа.
13. Химично равновесие. Обратими и необратими процеси. Равновесна константа. Особеност на химичното равновесие.
14. Фактори, влияещи на химичното равновесие. Принцип на Льо Шателие – Браун.
15. Термохимия.
16. Истински разтвори - механизъм и топлинен ефект на разтварянето. Моларна концентрация на разтворите.
17. Разтварянето като равновесен процес. Разтворимост на веществата. Закон на Хенри.
18. Свойства на разредените разтвори – парно налягане, температура на кипене и замръзване.
19. Свойства на разредените разтвори – дифузия и осмоза.
20. Електролити и неелектролити. Теория на Арениус. Механизъм на електролитната дисоциация. Степен на електролитната дисоциация. Видове електролити – примери. Слаби електролити. Константа на дисоциация.

ПРАВИЛА ЗА ПРИЕМ НА СТУДЕНТИ

Фактори, които влияят върху дисоциацията на слабите електролити – общ йон, температура, разреждане (закон за разреждането).

21. Киселини, основи и соли от гледище на теорията на електролитната дисоциация на Арениус.
22. Хидролизни процеси. Водата като слаб електролит. Видове хидролизни процеси на соли в зависимост от силата на киселината и основата, от които са получени. Хидролизни процеси в живите организми и в промишлеността.
23. Окислително-редукционни процеси. Основни понятия. Окислителни и редукционни свойства на химичните елементи. Ред на окислителната активност на металите. Електролиза в стопилка и в разтвор. Пролижение на електролизата.
24. Теория за строеж на химичните съединения. Структурна теория – предпоставки за създаването ѝ, същност и значение. Стереохимична теория. Електронен строеж на органичните съединения, основно и възбудено състояние на въглеродния атом, хибридизация, химична връзка.
25. Алкани. Хомоложен ред, наименование и изомерия. Строеж и свойства на алканите. Получаване на алкани.
26. Алкени. Хомоложен ред, наименование и изомерия. Строеж и свойства на алкените. Методи за получаване.
27. Алкини. Хомоложен ред, наименование и изомерия. Строеж и свойства на алкините. Методи за получаване.
28. Арени. Класификация. Хомоложен ред на бензена. Изомерия. Бензен – състав и строеж на молекулата (ароматен характер). Сравнително разглеждане на свойствата на бензена и неговите хомолози.
29. Хидроксилни производни на въглеводородите. Класификация. Изомерия – верижна, позиционна и пространствена. Сравнително разглеждане на свойствата на алкохоли и феноли в зависимост от електронния им строеж. Общи и специфични методи за получаването им. Физиологично действие и практическо приложение.
30. Карбонилни производни на въглеводородите. Определение, видове, хомоложни редове, изомерия. Молекулен строеж. Сравнително разглеждане на свойствата на алдехиди и кетони. Методи за получаване.
31. Карбоксилни киселини. Видове. Алканови киселини – хомоложен ред, изомерия. Молекулен строеж на мастни и ароматни киселини – сравнително разглеждане. Методи за получаване.
32. Въглехидрати. Обща класификация. Монозахариди – определение, строеж и свойства на глюкоза и фруктоза. Дизахариди – определение, строеж и свойства на захароза. Съпоставяне на химичните свойства на глюкоза, фруктоза, захароза.
33. Азотсъдържащи органични съединения. Видове. Амини – класификация, строеж и свойства на мастни и ароматни амини. Методи за получаване.
34. Двувфункционални азот и кислородсъдържащи производни на въглеводородите. Аминокиселини – състав, строеж, свойства. Полипептиди.

ЛИТЕРАТУРА:

А. Основна литература:

1. Химия за 7 клас, В. Нанов и др., изд. 1990 г. и стереотипни издания;
2. Химия за 8 клас, Л. Боянова и др., изд. 1991-2003 г., Изд. „Просвета“;
3. Учебниците за задължителна подготовка (ЗП) и профилирана подготовка (ПП) за 9-ти и 10-ти клас на едно от следните издателства – „Просвета – София“, „Булвест – 2000“ или „Анубис“, а именно:

- 9 клас

- Химия и опазване на околната среда – ЗП, Ст. Манев и др., 2001-2003 г. изд. „Просвета – София“;
- Химия и опазване на околната среда – ПП, Ст. Манев и др., 2002-2003 г. изд. „Просвета – София“;
- Химия и опазване на околната среда – ЗП, М. Кирилов и др., 2002-2003 г. изд. „Булвест – 2000“;
- Химия и опазване на околната среда – ПП, М. Кирилов и др., 2002-2003 г. изд. „Булвест – 2000“;
- Химия и опазване на околната среда – ЗП, Г. Близнаков и др., 2001-2003 г. изд. „Анубис“;
- Химия и опазване на околната среда – ПП, Г. Близнаков и др., 2002-2003 г. изд. „Анубис“;

- 10 клас

- Химия и опазване на околната среда – ЗП, Ст. Манев и др., 2001-2003 г. изд. „Просвета – София“;
- Химия и опазване на околната среда – ПП, Ст. Манев и др., 2002-2003 г. изд. „Просвета – София“;
- Химия и опазване на околната среда – ЗП, Г. Нейков и др., 2002-2003 г. изд. „Булвест – 2000“;
- Химия и опазване на околната среда – ПП, Г. Нейков и др., 2002-2003 г. изд. „Булвест – 2000“;
- Химия и опазване на околната среда – ЗП, Г. Близнаков и др., 2001-2003 г. изд. „Анубис“;
- Химия и опазване на околната среда – ПП, Г. Близнаков и др., 2002-2003 г. изд. „Анубис“;

Б. Допълнителна литература

Всички верни факти в одобрените от МОН учебници, указани във в-к „Азбуки“ бр.28 от 2003 г.

ОБРАЗЕЦ НА ЗАДАЧИ ОТ ТЕСТА:

1. Мраморът и варовикът са природни форми на съединението:

- A) CaCO_3 Б) $\text{Ca}(\text{OH})_2$ В) Na_2CO_3 Г) CuCO_3 Д) $\text{CaSO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$

Отговор: А

2. Масовото число А е равно на:

- A) сбора от броя на p^+ и броя на e^- Б) сбора от броя на e^- В) сбора от броя на p^+ и броя на n^0
Г) сбора от броя на n^0 и броя на e^- Д) сбора от броя на n^0

Отговор: В

3. Коя от посочените групи съединения съдържа само хомолози:

- A) пентен, етен, бутен Б) етан, пропен, бутан В) пентен, пентан, пентин
Г) 2-бутен, 1-бутен, бензен Д) етан, пропан, етин

Отговор: А

ИНФОРМАТИКА И ИНФОРМАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ

Специалната част по *информатика и информационни технологии* се провежда под формата на тест. Проверява се подробно и задълбочено познаване на учебния материал по *Информатика и Информационни технологии*, застъпен в учебниците за средните училища, задължителна и профилирана подготовка за 9 и 10 клас, одобрени от МОН. Състои се от въпроси със затворен (структуриран) отговор, обхващащи всички 20 изпитни теми. Въпросите включват равнища на усвоеното знание, разбиране и приложение.

КОНСПЕКТ:

- Информация, информационни процеси и дейности. Единици за измерване на информацията.
- Позиционни бройни системи. Преминване от една бройна система в друга. Двоична позиционна бройна система. Аритметика в двоична бройна система.
- Логически (булеви) функции. Конюнкция, дизюнкция и отрицание. Основни свойства.
- История на компютрите. Компоненти на компютърната система. Поколения компютри. Класификация на компютрите.
- Централен процесор и памет. Функционално предназначение. Основни характеристики. Структура.
- Външна памет. Входно-изходни устройства. Видове. Основни характеристики.
- Операционни системи. Същност и основни функции. Файлова система. Видове потребителски интерфейс. Основни дейности.
- Компютърни мрежи. Същност и видове компютърни мрежи. Компоненти на компютърните мрежи. Локални мрежи.
- Интернет (WWW). Видове адреси в Интернет. Работа с електронна поща, комуникация в реално време, пренос на файлове. Търсене на информация в Интернет. Web браузъри. Web документи - елементи, проектиране и създаване. Използване на скриптов език (HTML).
- Компютърни вируси. Антивирусни програми. Класификация.
- Компресиране и декомпресиране на данни. Програми за архивиране.
- Системи за текстообработка. Основни действия с текст - въвеждане, коригиране, редактиране, търсене и заместване. Форматиране на документ – промяна на параметрите на символи и параграфи, настройка на страница.
- Електронни таблици. Данни – типове и формати. Относително и абсолютно адресиране. Основни дейности - въвеждане, търсене, замяна, редактиране. Сортиране. Формули. Вградени функции. Диаграми.
- Бази от данни. Релационен модел на данните. Системи за управление на бази от данни. Работа в база от данни. Основни обекти. Създаване на заявки, формуляри и отчети.
- Компютърна графика. Графични файлови формати. Графични редактори. Създаване и обработване на графично изображение.
- Компютърни презентации. Същност. Основни понятия. Елементи на слайд. Създаване, редактиране и форматиране на съдържанието на слайд. Действия със слайдове. Ефекти в компютърната презентация.
- Алгоритми. Същност и основни характеристики на алгоритмите. Алгоритмични структури. Средства за описване на алгоритми.
- Линейни структури от данни (списък, стек, опашка). Създаване. Основни действия.
- Разработване на програми. Език за програмиране. Структура на програма. Среда за програмиране.

ПРАВИЛА ЗА ПРИЕМ НА СТУДЕНТИ

20. Език за програмиране (Pascal, C/C++). Прости типове данни. Операции. Изрази. Присвояване. Съставни типове (масиви, записи/структури, низове/масиви от символи). Подпрограми. Предаване на параметри.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Държавни образователни изисквания за учебно съдържание по Информатика и Информационни технологии. Държавен вестник, 13.06.2000.
2. Действащите учебници по информатика и информационни технологии, задължителна подготовка за 9 и 10 клас, утвърдени от МОН.
3. Действащите учебници и учебни пособия по информатика и информационни технологии, свободноизбираема и задължителноизбираема подготовка 9-12 клас, утвърдени от МОН.
4. **Николова, Н., А.Парушева.** Информатика за зрелостен и кандидатстудентски изпит. Лодос, София, 2002.
5. **Тодорова, М.** Програмиране на C++. Сиела, София, 2004.
6. **Тодорова, М.** Програмиране на Паскал. Учебно помагало за IX и X клас профилирана подготовка, Сиела, София, 2002.
7. **Смит, Т. М.** Програмиране с Pascal. Принципи и методи. Техника, София, 2001.
8. **Хорстман, К.** Принципи на програмирането със C++. ИК Софтех, София, 2000.

ОБРАЗЕЦ НА ИЗПИТНИЯ ТЕСТ:

1. Работен лист в ЕТ се нарича:

- А) всяка една таблица Б) група от клетки В) съвкупност от всички таблици
Г) именувана област от клетки Д) именувана съвкупност от таблици

Отговор: А

2. Посочете стойността на променливата М след изпълнението на следния програмен фрагмент:

Текст на C++	Текст на Паскал
<pre>const float X=2.1; const double Y=-2.0; int M; M=5; if (X+Y>1.01E-1) if (Y-X<4.0) M=M+2; else if (X-Y>0.41E+1) M=M-2; else if (X>-Y) M=M-1; else M=5*M;</pre>	<pre>Const X=2.1; Y=-2.0; Var M: integer; ... M:=5; If X+Y>1.01E-1 then if Y-X<4.0 Then M:=M+2 else if X-Y>0.41E+1 Then M:=M-2 else if X>-Y Then M:=M-1 else M:=5*M;</pre>

- А) 6 Б) 5 В) 7 Г) 3 Д) 4

Отговор: Б

3. В опашка последователно са постъпили елементи със стойности: 7, 4, 2, 5, 9 и 8. От тази опашка се изваждат последователно четири елемента, след което се добавя елемент със стойност 3. Какви стойности имат елементите, които се намират в началото и края на опашката след изпълнение на горните операции?

- А) 7 и 8 Б) 9 и 8 В) 7 и 3 Г) 9 и 3 Д) 8 и 3

Отговор: Г

4. Какъв е резултатът от събирането на двоичните числа 11011 и 1001, представен като десетично число?

- А) 35 Б) 36 В) 37 Г) 38 Д) 39

Отговор: Б

ГРАФИК ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА КАНДИДАТСТУДЕНТСКИ ИЗПИТИ

СЕСИЯ	ДАТА 2025Г.	НАЧАЛО	ИЗПИТ	ПРОВЕЖДА СЕ В			
предварителна сесия	1 февруари, събота	9:00	- български език; - биология; - история на България ; - математика; - общотехническа подготовка; - химия; - икономическа география на България; - информатика и информационни технологии.	Русе, Силистра, Разград, Видин и онлайн			
	15 февруари, събота						
	15 март, събота						
	29 март, събота						
	12 април, събота						
	26 април, събота						
	10 май, събота						
редовна сесия	5 юли, събота	9:00	- рисуване.	Русе			
			- биология; - български език.	Русе, Силистра, Разград, Видин и онлайн			
	5 юли, събота	13:00	- история на България; - математика; - общотехническа подготовка; - химия; - икономическа география на България; - информатика и информационни технологии.				
			6 юли, неделя		9:00	- моделиране.	Русе
						- оценка на двигателна култура	Силистра
	- английски език;						
- английски език;							

СЪОТВЕТСТВИЕ МЕЖДУ ДЗИ / ДИПК И КОНКУРСНИТЕ ИЗПИТИ В РУСЕНСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ

№	Конкурсен изпит в Русенския университет	Държавен зрелостен изпит или Държавен изпит за придобиване на професионална квалификация
1	български език	български език и литература
2	математика	математика
3	история на България	история и цивилизация
4	икономическа география на България	география и икономика или предприемачество
5	химия	химия и опазване на околната среда
6	биология	биология и здравно образование
7	информатика и информационни технологии	информатика или информационни технологии
8	общотехническа подготовка	физика и астрономия или придобиване на професионална квалификация
9	английски език	английски език

Забележки:

1. Като оценка от конкурсен изпит по съответната дисциплина може да се признае оценката от държавен зрелостен изпит, положен след 01.01.2008 г. и държавният изпит за придобиване на професионална квалификация по чл. 132, ал. 3 от Закона за предучилищното и училищното образование положен при условията и реда на Закона за професионалното образование и обучение след 01.01.2022 г.

2. Кандидатът/ката, положил/а държавен зрелостен изпит, може да се яви на съответния конкурсен изпит и тогава се зачита по-високата оценка.

ОБРАЗУВАНЕ НА БАЛА ЗА СПЕЦИАЛНОСТИТЕ ОТ ТЕХНИЧЕСКИ И АГРАРНИ НАУКИ

№	СПЕЦИАЛНОСТ	Оценки от изпит	Оценки от дипломата		Образуване на бала	Макс бал
		(А)	(Б)	(В)		
1	Земеделска техника и технологии	<i>избираем 1</i>	бълг. език	математика	2А+Б+В	24
2	Мениджмънт и сервиз на техниката	<i>избираем 1</i>	бълг. език	математика	2А+Б+В	24
3	Климатизация, хидравлика и газификация	<i>избираем 1</i>	бълг. език	математика	2А+Б+В	24
4	Аграрно инженерство	<i>избираем 1</i>	бълг. език	математика	2А+Б+В	24
5	Машинно инженерство	<i>избираем 1</i>	бълг. език	математика	2А+Б+В	24
6	Материалознание и технологии	<i>избираем 1</i>	бълг. език	математика	2А+Б+В	24
7	Индустриално инженерство	<i>избираем 1</i>	бълг. език	математика	2А+Б+В	24
8	Строително инженерство	<i>избираем 1</i>	бълг. език	математика	2А+Б+В	24
9	Електроенергетика и електрообзавеждане	<i>избираем 1</i>	бълг. език	математика	2А+Б+В	24
10	Електроника	<i>избираем 1</i>	бълг. език	математика	2А+Б+В	24
11	Електроинженерство	<i>избираем 1</i>	бълг. език	математика	2А+Б+В	24
12	Компютърно управление и автоматизация	<i>избираем 1</i>	бълг. език	математика	2А+Б+В	24
13	Интернет и мобилни комуникации	<i>избираем 1</i>	бълг. език	математика	2А+Б+В	24
14	Компютърни системи и технологии	<i>избираем 1</i>	бълг. език	математика	2А+Б+В	24
15	Транспортна техника и технологии	<i>избираем 1</i>	бълг. език	математика	2А+Б+В	24
16	Автомобилно инженерство	<i>избираем 1</i>	бълг. език	математика	2А+Б+В	24
17	Технология и управление на транспорта	<i>избираем 1</i>	бълг. език	математика	2А+Б+В	24
18	Екология и ТООС	<i>избираем 2</i>	бълг. език		2А+2Б	24
19	Растениевъдство	<i>избираем 2</i>	бълг. език		2А+2Б	24
20	Биотехнологии	<i>избираем 2</i>	бълг. език		2А+2Б	24
21	Технология на храните	<i>избираем 2</i>	бълг. език		2А+2Б	24
22	Химични технологии	<i>избираем 2</i>	бълг. език		2А+2Б	24
23	Индустриален мениджмънт	<i>избираем 3</i>	бълг. език	математика	2А+Б+В	24
24	Дизайн	<i>рисуване (А₁) моделиране (А₂)</i>	бълг. език	математика	А ₁ +А ₂ +Б+В	24

Забележки:

1. С **“избираем 1”** е означен кандидатстудентски изпит по: *български език, информатика и информационни технологии, математика и общотехническа подготовка* или съответната оценка от ДЗИ / ДИППК;

2. С **“избираем 2”** е означен кандидатстудентски изпит по: *български език, биология, химия, информатика и информационни технологии, математика и общотехническа подготовка* или съответната оценка от ДЗИ / ДИППК;

3. С **“избираем 3”** е означен кандидатстудентски изпит по: *български език, чужд език (английски), история на България, икономическа география на България, информатика и информационни технологии, математика и общотехническа подготовка* или съответната оценка от ДЗИ / ДИППК ;

4. При формиране на състезателния бал оценките от дипломата по *математика и български език* се вземат от задължителната подготовка от дипломата за средното образование (втори гимназиален етап). Ако такава оценка липсва тя може да бъде заменена с оценка от положен кандидатстудентски изпит по съответния предмет.

ОБРАЗУВАНЕ НА БАЛА ЗА НЕТЕХНИЧЕСКИТЕ СПЕЦИАЛНОСТИ

№	СПЕЦИАЛНОСТ	Оценки от изпити	Оценки от дипломата		Образуване на бала	Макс бал
		(А)	(В)	(Г)		
1	Право	<i>история (А₁) бълг. език (А₂)</i>	бълг. език		2А ₁ +2А ₂ +В	30
2	Икономика	<i>избираем 3</i>	бълг. език	математика	2А+В+Г	24
3	Бизнес мениджмънт	<i>избираем 3</i>	бълг. език	математика	2А+В+Г	24
4	Публична администрация	<i>избираем 3</i>	бълг. език	математика	2А+В+Г	24
5	Дигитален мениджмънт и иновации	<i>избираем 3</i>	бълг. език	математика	2А+В+Г	24
6	Противодействие на престъпността и опазване на общественият ред	<i>избираем 3</i>	бълг. език		2А+2В	24
7	Начална училищна педагогика и чужд език	<i>английски или български език</i>	бълг. език	чужд език	2А+В+Г	24
8	Педагогика на обучението по български език и чужд език	<i>английски или български език</i>	бълг. език	чужд език	2А+В+Г	24
9	Предучилищна и начална училищна педагогика	<i>история или български език</i>	бълг. език		2А+2В	24
10	Социална педагогика	<i>история или български език</i>	бълг. език		2А+2В	24
11	Български език и история	<i>история или български език</i>	бълг. език		2А+2В	24
12	Социални дейности	<i>бълг. ез., история или биология</i>	бълг. език		2А+2В	24
13	Педагогика на обучението по математика и информатика	<i>избираем 4</i>	бълг. език	математика	2А+В+Г	24
14	Педагогика на обучението по физика и информатика	<i>избираем 4</i>	бълг. език	математика	2А+В+Г	24
15	Софтуерно инженерство	<i>избираем 4</i>	бълг. език	математика	2А+В+Г	24
16	Компютърни науки	<i>избираем 4</i>	бълг. език	математика	2А+В+Г	24
17	Финансова математика	<i>математика. или ИИТ</i>	бълг. език	математика	2А+В+Г	24

Забележки:

1. С „*избираем 3*” е означен кандидатстудентски изпит по: български език, чужд език (английски), история на България, икономическа география на България, информатика и информационни технологии, математика и общотехническа подготовка или съответната оценка от ДЗИ / ДИППК;

2. С „*избираем 4*” е означен кандидатстудентски изпит по: български език, информатика и информационни технологии, математика и общотехническа подготовка или съответната оценка от ДЗИ/ДИППК;

3. При формиране на състезателния бал оценките от дипломата по *математика, български език и чужд език* се вземат от задължителната подготовка от дипломата за средното образование (втори гимназиален етап). Ако такава оценка липсва тя може да бъде заменена с оценка от положен кандидатстудентски изпит по съответния предмет.

4. За **специалност Право** кандидатите се приемат при условията на чл. 68 от Закона за висшето образование, като оценката от държавния зрелостен изпит по български език и литература е задължителна. При образуването на състезателния бал на кандидат-студенти, чиято диплома за средно образование е издадена преди въвеждането на държавни зрелостни изпити 2008г и нямат оценка от държавен зрелостен изпит по български език и литература, за балообразуваща се взема общият успех от дипломата за средно образование. Кандидатстудентският изпит по история на България е задължителен.

**ОБРАЗОВАНИЕ НА БАЛА ЗА СПЕЦИАЛНОСТИТЕ ОТ ПРОФЕСИОНАЛНИ
НАПРАВЛЕНИЯ ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ И ЗДРАВНИ ГРИЖИ**

№	СПЕЦИАЛНОСТ	Оценки от изпити	Оценки от дипломата			Образуване на бала	Макс. бал
		(А)	(Б)	(В)	(Г)		
1	Кинезитерапия	биология	бълг. език	биология	физическо възпитание или двигателна култура	2А+Б+В+Г	30
2	Ерготерапия	биология	бълг. език	биология	чужд език	2А+Б +В+Г	30
3	Медицинска сестра	биология	бълг. език	биология		2А+Б +В	24
4	Акушерка	биология	бълг. език	биология		2А+Б +В	24
5	Лекарски асистент	биология	бълг. език	биология		2А+Б +В	24

Забележка: При формиране на състезателния бал оценките от дипломата по *български език, чужд език, химия, биология и физическо възпитание* се вземат от задължителната подготовка от дипломата за средното образование (втори гимназиален етап). Ако такава оценка липсва тя може да бъде заменена с оценка от положен кандидатстудентски изпит по съответния предмет.

**Справочник на кандидат-студента
в Русенския университет "Ангел Кънчев"
2025 г.**

ИЗДАНИЕ НА РЕКТОРАТА НА РУСЕНСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ

Автори: проф. д-р Теодор Илиев
доц. д-р Юлиян Ангелов
доц. д-р Вярка Ронкова
доц. д-р Борис Костов

Корица: Студио за графичен дизайн и реклама на Русенския университет

Формат 70/100/16
Печатни коли: 8
Издателски коли: 4
Тираж: 500

Печат: Издателски център при Русенския университет